

ग्रामोदया संकल्प

श्री गिरिराज सिंह
केंद्रीय पंचायती राज अਤੇ पेंडू विकास
मंत्ररी स

श्री नरेंदर मेदी
पूषान मंत्ररी

श्री कपिल मेरेसवर पाटिल
केंदरी राज मंत्ररी, पंचायती राज

पंचायतों में टिकाऊ विकास टीचिंगों का सथानकरण

सशक्त पंचायत सतत विकास

इस संस्करण में

- टिकाऊ विकास टीचे: विकासविभागीय तौर 'से सथानक तौर 'से कर्म करन घारे मेरटा
- संशोधित राजस्वटी पंचायत अचरर
- टिकाऊ विकास का सथानकरण: विद्विअक टीचे

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਦਿਵਸ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ

ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਲਕੇ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਪਖਾਨੇ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ: ਸ੍ਰੀ ਗਿਰੀਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਨੇ 2 ਅਕਤੂਬਰ 2022 ਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਜਯੰਤੀ ਮੌਕੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਜਲ ਸ਼ਕਤੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵੱਛ ਸਰਵੇਖਣ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਿਤਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਦੀਵੀ ਹਨ। ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵੱਛਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਵੱਛਤਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2014 ਵਿੱਚ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ-ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 11 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਖਾਨੇ ਬਣਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 60 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸੋਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸੋਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਨੇ 2030 ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚੇ ਨੰਬਰ 6 ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗਿਰੀਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ-ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 11 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਖਾਨੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ 10 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੂਟੀ-ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਜਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵੱਛਤਾ ਲਈ ਇਹ ਜਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਟੂਟੀ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਪਖਾਨੇ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਜਲ ਜੀਵਨ ਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਓਡੀਐਫ ਪਲੱਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸਰਵਿਸ ਚਾਰਜ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੇਵਾ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ।

*ਮਾਨਯੋਗ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ (MPR), ਮਾਨਯੋਗ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ (SPR) ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ PDF ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਵਸ਼ਿ - ਸੂਚੀ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ:

ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਆਈ.ਏ. ਐੱਸ.

ਸਕੱਤਰ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਸੰਪਾਦਕ:

ਡਾ. ਬਜਿ ਕੁਮਾਰ ਬੋਹੜਾ, ਆਈ.ਈ.ਐੱਸ.

ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਕ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਸਹਾਇਕ:

ਆਲੋਕ ਪੰਡਯਾ

ਅੰਜਨੀ ਕੁਮਾਰ ਤਵਿਾੜੀ

3

ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

4

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

5

ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ

17

ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ
ਟੀਚੇ ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ

21

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ
ਅਵਾਰਡ ਸੁਧਾਰ

25

ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਰਾਹੀਂ
ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ (LSDGs) ਦੇ
ਸਥਾਨੀਕਰਨ 'ਤੇ 2 ਦਿਨਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ

32

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ
ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਸਵੈਂਡ ਭਾਰਤ ਦਿਵਸ
ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ

01

SDGs ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਸਥਾਨਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਮੁੜ
ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ: ਪੰਚਾਇਤ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸੁਚਕ
ਫਰੇਮਵਰਕ (LIF) ਅਤੇ ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ

12

ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ
ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ

23

ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਏਜੰਡੇ
2030 ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਰੀਬੀ ਮੁਕਤ
ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ

28

गिररीराज सिंघ
GIRIRAJ SINGH

सत्यमेव जयते

ग्रामीण विकास तथा पंचायती राज मंत्री
भारत सरकार
कृषि भवन, नई दिल्ली
MINISTER OF
RURAL DEVELOPMENT AND PANCHAYATI RAJ
GOVERNMENT OF INDIA
KRISHI BHAWAN, NEW DELHI

संदेश

मैनुँ एिह जाण के बहुरत खुशी होएी है कि पंचाएिती राज मंत्रराला 'पंचाएितीं विंच टिकाउ विंकास टीचिआं दा सषानीकरन' षीम दे नाल 'गुामेदज संकलय' मैगज़ीन दा 13वाँ अंक पूकासित कर रिहा है।

टिकाउ विंकास लएी 2030 ऐंजंडे 'ते हसताखर करन वाले वनें, ढारत 17 टिकाउ विंकास टीचिआं दी पूापती लएी वचनबध है। ढारत सरकार 2030 दे ऐंजंडे अउँ रासुटरी विंकास टीचिआं अउँ "सब का साष, सब का विंकास" जां "सभ दा विंकास, सभ दा विंकास" दे संमलित विंकास मंत्रव लएी पूरी तरुं वचनबध है।

एिह देखदे होएे कि ढारत दा लगभग 68% गुामीण खेतर है अउँ मगातमा गांपी जी दे सुषदां विंच - ढारत दा दल पिंडां विंच है, रासुटरी पंषर 'ते टिकाउ विंकास टीचिआं दी पूापती लएी पिंडां दे हेठले पंषर 'ते कारवाएीआं दी लेइ होवेगीं जे पंचाएिती पंषर 'ते है। गरीबी मुकर अउँ वपी होएी आजीविका, सिहतमंद, षाल-अनुकुल, पीण लएी साढ अउँ लेइीदा पाटी अउँ हरिआ-ढरिआ, सवै-निरढर बुनियादी ढांचा, समाजिक उँर 'ते सुरीखित अउँ समाजिक उँर 'ते नियांपुरन, चंगे सासन वाले अउँ अँरतां दे अनुकुल पिंडां नुँ ढकीनी षटाउिण लएी 2030 दे टीचे वाले साल उँक, 9 विंसां दे अपीन 17 टिकाउ विंकास टीचिआं 'ते पियांन केंदुत करके ऐकीकुत पंडु विंकास विंच पंचाएितीं दी अहिम ढुमिका है। गुामेदज संकलय दा एिह अंक SDGs दे सषानीकरन दी दिसा विंच विचारां, रेडमैप, कारज ढेजना अउँ पूापतीआं नुँ सांमिल करदा है।

मैनुँ ढकीन है कि पंचाएितीं विंच टिकाउ विंकास टीचिआं दे सषानीकरन 'ते आषारित गुामेदज संकलय दा एिह मुँदा पंचाएितीं, चुटे होएे पंचाएितीं नुमाएींदियां अउँ अहूदेदारां दे नाल-नाल आम लेकां लएी एिस विसव ऐंजंडे नुँ सषानक पहुंच नाल समझण लएी लाढदाएिक होवेगा अउँ एिस नुँ पूापत करन लएी अँगे वपिआ जावेगा।

(गिररीराज सिंघ)

कपिल मेरेश्वर पाटिल
राज मंत्री
पंचायती राज मंत्रालय
भारत सरकार

KAPIL MORESHWAR PATIL
MINISTER OF STATE
MINISTRY OF PANCHAYATI RAJ
GOVERNMENT OF INDIA

संदेश

ਇਹ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ 'ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ 'ਗ੍ਰਾਮੋਦਯ ਸੰਕਲਪ' ਦਾ 13ਵਾਂ ਅੰਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 2030 ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ, ਭਾਰਤ 17 ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਲਗਭਗ 68% ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ ਅਰਥਾਤ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ SDGs ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਪੇਂਡੂ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦਾ ਥੀਮੈਟਿਕ ਫਰੇਮਵਰਕ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਉੱਨਤ ਆਜੀਵਿਕਾ, ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਾਲ ਲੜਣਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਰਪੂਰਤਾ, ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ, ਦਿਹਾਤੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 2030 ਤੱਕ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ 'ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਕਾਸ' ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਮੋਦਯ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਰੋਡਮੈਪ, ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ LSDGs 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਗ੍ਰਾਮੋਦਯ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪੰਚਾਇਤੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਕਪਿਲ ਮੇਰੇਸ਼ਵਰ ਪਾਟਿਲ)

Office: Room No. 392, 'E' Wing, 3rd Floor, Krishi Bhawan, New Delhi-110001
Residence: 05, Duplex North Avenue, New Delhi-110001
Phone: 011-23782143, 23782548, 23782518 E-mail id: mospanchayatiraj@gmail.com

सुनील कुमार, आई.ए.एस.
सек्रेटरी

Sunil Kumar, IAS
Secretary

75
आज़ादी का
अमृत महोत्सव

भारत सरकार
पंचायती राज मंत्रालय
डॉ. राजेन्द्र प्रसाद रोड,
कृषि भवन, नई दिल्ली-110001
Government of India
Ministry of Panchayati Raj
Dr. Rajendra Prasad Road,
Krishi Bhawan, New Delhi-110001

संदेस

मेरे संदेश में मैं कहना चाहता हूँ कि ग्रामीण संकल्प योजना के 13वें अंश 'टिकाऊ विकास' टीचियों के संचालन (LSDGs) 'के अंतर्गत की पहलियों की अंतर्गत है, जिसमें पंचायतों में संचालित कार्यक्रमों का अंतर्गत है।

टिकाऊ विकास (SDGs) में लक्ष्य है कि विकास, विशेष रूप से टिकाऊ विकास की स्थापना लक्ष्य है। टिकाऊ विकास लक्ष्य 2030 तक के लक्ष्य हैं, 2015 में 17 SDG और 169 संचालित टीचियों के अंतर्गत संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है।

इस संदेश में मैं कहना चाहता हूँ कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है।

अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है।

अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है।

अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है।

अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है।

अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है।

अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है।

अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है।

अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है। अंतर्गत है कि विकास लक्ष्य 2030 तक संचालित कार्यक्रमों के अंतर्गत है।

(सुनील कुमार)

Tel.: 011-23389008, 23074309 • Fax: 011-23389028 • E-mail: secy-mopr@nic.in

SDGs: ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੋਚੋ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰੋ

ਵਿਚਾਰ: ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਐਮ.ਵਿਜੇ
ਆਨੰਦ ਲੈਕਚਰ: ਡਾ.ਆਰ.ਕੇ. ਰਮੇਸ਼

ਟਿਕਾਉ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚੇ (SDGs) ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚੇ ਹਨ ਜੋ ਮਨੁੱਖ-ਜਾਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ 17 ਗੋਲ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਤਰ-ਖੇਤਰ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ 'ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸੋਚੋ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰੋ' ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਟੀਚੇ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਟੀਚੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟੀਚੇ ਹੋਣਗੇ, ਫਿਰ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਉ ਆਪਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਟਿਕਾਉ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (1) ਇਹ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਅੰਤੋਦਿਆ ਦੇ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਖਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਇੱਕ ਕੁੱਲ ਕਵਰੇਜ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ। (2) ਫਿਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। (3) ਇਹ ਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਸ਼ਾਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ "ਮੇਰੇ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਸਵਰਾਜ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਵਰਾਜ ਹੈ"। ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪੂਰਨ ਸਵਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਰਨਾ/ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮੁਕਤ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ SDGs ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ? ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਆਉ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਹਨ। ਪਰ ਗਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ? ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਹੈ। ਆਉ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰੇ SDG ਦਾ ਮੇਲ ਕਰੀਏ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਮ ਤੱਤ ਹਨ।

ਅਗਲੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਉ। ਸਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੰਕਸ਼ਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਕਸਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਤਾਂ ਆਉ ਹੁਣ ਪਤਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਕੰਮ ਕੀ ਹਨ? ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ SDGs ਦਾ ਮੇਲ ਕਰੋ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਹ ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ-ਆਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰ-ਆਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੋਹਰੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਭੋਜਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਸਮਰਥ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ-ਆਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਸਾਰੇ SDGs ਨੂੰ ਮੇਪ ਕਰੋ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ SDG ਸੂਚਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਮੇਪਿੰਗ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੈ।

ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। SDGs ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ 'ਤੇ ਮੇਪ ਕਰੋ। ਦੁਬਾਰਾ ਅਸੀਂ 15ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ (GPDP) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ SDGs ਦਾ ਨ ਮੇਲ ਕਰੋ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਗਵਰਨੈਂਸ' ਜਾਂ 'ਈ ਗਵਰਨੈਂਸ' ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਆਮ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਆਡਿਟ, ਜਵਾਬਦੇਹੀ, ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। SDGs ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਮੇਪ ਕਰੋ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਮੇਪਿੰਗ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ SDGs ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਮੇਪਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕੀ ਹੈ? ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਆਹਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਮੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਨੁਸਖਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ

ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਸੀ.ਆਰ. ਆਈ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਰੂਰਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਐਂਡ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ, ਹੋਦਰਾਬਾਦ

तुਹानੂੰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਸਥਾਨਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਅਣਪਹੁੰਚਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ' ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਟੀਚੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਇੱਕੋ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਥਾਂ ਇੱਕੋ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਉਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਸਵੱਛਤਾ, ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ (NRM) ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਫਾਇਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆ ਲਗਭਗ 30 ਲੱਖ ਜਾਂ 3 ਮਿਲੀਅਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 13 ਲੱਖ ਤੋਂ 14 ਲੱਖ ਔਰਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ SDGs ਲਈ ਫਰੰਟਲਾਈਨ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਜਾਂ ਫਰੰਟਲਾਈਨ ਐਕਸ਼ਨ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਹੋਣਗੇ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ SDGs ਮਿਲੇਨੀਅਮ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚੇ(MDGs) ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। SDGs ਸਮਾਜਿਕ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਨਰਮ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਤਾਰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਭਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੰਗ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਗ ਸਿਰਜਣਾ ਫਿਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣਾਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿਭਾਗੀ ਸਿਲੇਜ਼ ਨੂੰ ਤੇੜਨ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਹਨ। ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉੱਚ ਵਿਭਾਗੀਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਡੱਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਸਮਝ ਕੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। SDGs ਆਮ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਤਰ-ਖੇਤਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਹੱਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅੰਤਰ-ਖੇਤਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਗੋਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੂਹਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਹੱਲ ਲਈ ਆਉਣਗੇ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਤਰਜੀਹਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਟੀਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਸਮਝਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਂ ਐਕਸ਼ਨ ਪੁਆਇੰਟ ਲੈਣਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, 'ਸਥਾਨਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਕੀ ਹੈ' ਜੋ ਹਰ ਉਮਰ ਦੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਇਲਾਕਾ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਤੁਸੀਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕੀ ਕੁਪੇਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੁਪੇਸ਼ਿਤ ਕੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀ ਹੈ? 'ਲਿੰਗ' ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜੈਨੇਟਿਕ-ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਜਾਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ? ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਹੈ? SDGs ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੀ ਹੈ? ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ? ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਇਹਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਵਧੀਆ ਕੰਮ' ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ 'ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ' ਕੀ ਹਨ? ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ; ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂ ਅਹਿੰਸਾ ਸਥਾਨਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਓ ਹੁਣ ਕੁਝ ਟੀਚੇ ਲੈ ਕੇ ਦੱਸੀਏ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?

ਪਹਿਲਾ ਟੀਚਾ ਗਰੀਬੀ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਮਨਰੇਗਾ(MGNREGS) ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਟੀਚਾ-2 ਕੁੱਖ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁੱਖ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ, ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੇਸ਼ਾ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮਨਰੇਗਾ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਟੀਚਾ-3 ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾ ਹੋਣ ਪਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਖਰੀ ਮੀਲ ਸੰਪਰਕ ਲਿਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਟੀਚਾ-4 ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੀ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਰਹੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਟੀਚਾ-5 ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 45% ਮੈਂਬਰ ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਮੋਹਰੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਟੀਚਾ-6 ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ। ਜਲ ਜੀਵਨ ਮਿਸ਼ਨ, ਅਤੇ 15ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਅਤੇ ਮਨਰੇਗਾ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। SDG ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ 'ਕੋਈ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ' ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

टीचा-7 उरजा घारे हे। उरजा सटरीट लाष्टीटां अते रसेष्टी गैस तें बहुर उंपर हे। घाष्टि-गैस दी वियापक वरतें लष्टी ववहारकता इँक अजिहा खेतर हे जिस 'ते साणुं गंभीरता नाल विचार करन दी लेड हे। इस पुती सरकार दा काढी सहिजेग हे। गैर-रवाष्टिती उरजा इँक अजिहा विसा हे जे गूम पंचाष्टितां बहुर आराम नाल सँभाल सकदीआं हन।

टीचा-7 उरजा घारे हे। उरजा सटरीट लाष्टीटां अते रसेष्टी गैस तें बहुर उंपर हे। घाष्टि-गैस दी वियापक वरतें लष्टी ववहारकता इँक अजिहा खेतर हे जिस 'ते साणुं गंभीरता नाल विचार करन दी लेड हे। इस पुती सरकार दा काढी सहिजेग हे। गैर-रवाष्टिती उरजा इँक अजिहा विसा हे जे गूम पंचाष्टितां बहुर आराम नाल सँभाल सकदीआं हन।

टीचा-10 असमानता नुं षटाष्टिता। भारत वरगे देस वँच असमानता इँक बहुर खतरनाक गरीबी हे। असमानता वँच कमी सुखम नीतीआं रागीं हे सकदी हे पर उह कँट हन जे लेकां नुं आराम देट, मँख षारा वँच लिआष्टिता, विकास पुकिरिआ वँच लिआष्टिता लष्टी ढँडे जांटे हन, इह उह चीज हे जे गूम पंचाष्टितां आसानो नाल कर सकदीआं हन।

टीचा-12 टिकाष्टि खपत अते उतपादन घारे हे। इह ववहारिक तबदीली हे अते इह गूम पंचाष्टितां लेकां नाल लगतार जुड के अते उनुं नाल कँम करके पूपत कर सकदीआं हन। पंचाष्टितां, हरे विकास अँदोलनं दी मदद नाल, टिकाष्टि उतपादन दे तरीकिआं नुं उतसाहित कर सकदीआं हन।

टीचा-16 सांतीपुरन अते समावेष्टी समाज घारे हे। सांती गूम सडा वँच सुह हुँदी हे, जिस तरीके नाल तूसीं हर किसे नुं सामिल करदे हे - गरीब तें गरीब आदमी/अँरत समेत। राणी जी ने लँकां कुँखे अते मिहनतकसां घारे किहा- उनुं साठिआं नुं गूम सडा वँच लिआष्टिता दी लेड हे उही सांती अते समुलीअत हे। आषरी टीचा (टीचा 17) लागूकरन नुं मजबुत करन हे। SDGs नुं अमली रूप देट लष्टी गूम पंचाष्टितां नुं समरँष अते मजबुत करन दी लेड हे। साणुं गूम पंचाष्टितां पँषर 'ते गती घटाष्टिता दी लेड हे। नँजवान पेसँवरा नुं भाष्टीचारिआं दे नाल मिल के कँम करन दी लेड हे, अते पंचाष्टितां दा मारगदरसन करन चाहीदा हे। इह बहुर जियादा भारीदारी वाला हेटा चाहीदा हे। आष्टि पंचाष्टितां राज सँसथागत चाँचे 'ते चँलीटे। आष्टि SDGs लष्टी इँक वँखरी जेजना पूटाली ना घटाष्टीटे। गलेबल पुडाव लष्टी सथानक तँर 'ते कँम करन लष्टी पंचाष्टितां सड तें वपीआ साधन हे सकदीआं हन।

हट भारत सरकार गरीबी मुकत पंचाष्टितां दी जेजना घटाष्टितां चाहुँदी हे। इस लष्टी आष्टि आपां सारीआं गतीवपीआं नुं इकँठे करीटे। गूम पंचाष्टितां विकास जेजना (GDP) लष्टी लेक जेजना मुहिंमां दआरा घटाष्टी गती दी वरतें करके किरत बजट दी जेजना घटाष्टिता, SDGs लष्टी जेजना घटाष्टिता अते गरीबी मुकत पंचाष्टितां दी जेजना घटाष्टिता। आष्टि अँगे वपीटे। तरजीह सँकलपां नुं समष्ट 'ते हेटीं चाहीदी हे। SDGs दी जेजनाषँष मेपिंग दआरा जमीन पँषर 'ते उनुं नुं किवँ कारजमील करन हे, असोँ इस लेख वँच दँसिआ हे। इँक वार जदें तूसीं समँसिआ नुं समष्ट लँदे हे तां तूसीं उहनां नुं बहुरत वंग नाल हँल कर सकदे हे अते चीजां आपटे आप ढँट हे जाटगीआं।साणुं इस उदँस लष्टी सिखलाष्टी सँसथावां जिवँ कि NIRD अते PR, SIRD अते PRs, राज सरकारां, जिला पुसासन, अते रुष पंचाष्टितां पँषर दे 'पुकिटिस सडुल' अते 'चंगे लीडरां' दी पुरी वरतें करन दी लेड हे। सथानक कारवाष्टी लष्टी वातावरन अनुकूल हे। आष्टि लेक जेजना मुहिंमां रागीं सुरुआत करीटे अते जिवँ-जिवँ असोँ करदे जांटे हां, अँगे वपदे जांटे हां।

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ : ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ SDGS ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ

ਜੈਸ਼ੀ ਰਘੁਨੰਦਨ

“ਅਸੀਂ ਲੋਕ” ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਇਹ “ਅਸੀਂ ਲੋਕ” ਹਾਂ ਜੋ ਅੱਜ 2030 ਦੇ ਰਾਹ ‘ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ: ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 2030 ਦਾ ਏਜੰਡਾ - ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਸਭਾ ਸਤੰਬਰ 2015 A/RES/70/1 ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ “ਅਸੀਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਹਾਂ”, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੇ ਗੂੰਜਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ।

ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚੇ (SDGs), ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਟੀਚੇ ਹਨ। ਇਹ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ-ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। 169 ਵਿਸ਼ਵ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ 17 SDGs ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਸਤੰਬਰ 2015 ਵਿੱਚ 193 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ 1 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਾਲ 2015-2016 ਵੀ ਉਹ ਸਾਲ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ (GPDP) ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ 14ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ (2015-2020) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੇਂਡੂ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ 200,292.20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਾਲ ਵੀ ਸੀ।

SDG ਭਾਰਤ ਸੂਚਕਾਂਕ

ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਨੇ 2018 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ SDG ਇੰਡੀਆ ਇੰਡੈਕਸ (SDGII) ਬੇਸਲਾਈਨ ਰਿਪੋਰਟ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਡੀਕੇਟਰ ਫਰੇਮਵਰਕ (NIF) ਦੇ 306 ਸੂਚਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 62 ਤਰਜੀਹੀ ਸੂਚਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਜੋ 39 ਗਲੋਬਲ ਟੀਚਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ 13 ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੋਰ 57 ਸੀ। ਰਾਜਾਂ (ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ) ਦੇ ਸਕੋਰ ਦੀ ਰੇਂਜ 42 ਤੋਂ 69 ਸੀ। ਕੇਰਲਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 68 ‘ਤੇ ਸਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 69 ‘ਤੇ ਸੀ। ਸਕੋਰ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸਿਰੇ ‘ਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (42), ਬਿਹਾਰ (48) ਅਤੇ ਅਸਾਮ (49) ਸਨ।

2019 ਵਿੱਚ SDGII 2.0 ਵਿੱਚ NIF ਤੋਂ 100 ਸੂਚਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 16 ਟੀਚੇ, 54 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟੀਚੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਕੋਰ ਅਤੇ SDG ਅਨੁਸਾਰ ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮਾਰਚ 2021 ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ SDGII 3.0, 16 ਟੀਚਿਆਂ, 70 ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ 115 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੂਚਕਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੋਰ 66 ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਕੋਰ ਦੀ ਰੇਂਜ 52 ਤੋਂ 75 ਹੈ।

2019 ਵਿੱਚ SDGII 2.0 ਵਿੱਚ NIF ਤੋਂ 100 ਸੂਚਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 16 ਟੀਚੇ, 54 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟੀਚੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਕੋਰ ਅਤੇ SDG ਅਨੁਸਾਰ ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮਾਰਚ 2021 ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ SDGII 3.0, 16 ਟੀਚਿਆਂ, 70 ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ 115 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੂਚਕਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੋਰ 66 ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਕੋਰ ਦੀ ਰੇਂਜ 52 ਤੋਂ 75 ਹੈ।

ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ SDGs ਦੇ ਅਸਲ ਅੰਕੜੇ, ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਸੂਚਕਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ SDG 7 (ਕਿਰਾਇਤੀ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਊਰਜਾ) (+22), SDG 11 (ਟਿਕਾਊ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ) (+26), SDG 12 (ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਖਪਤ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ) (+19) ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਿਰਾਵਟ ਵਿੱਚ ਹਨ। SDG 6 (ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ) (-5), SDG 13 (ਜਲਵਾਯੂ ਕਾਰਵਾਈ) (-6), SDG 9 (ਉਦਯੋਗ, ਨਵੀਨਤਾ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ) (-10)। ਰਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਰਵੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹਨ।

ਰਾਜ ਅਤੇ ਜਿਲ੍ਹੇ

NIF ਤੋਂ ਸਟੇਟ ਇੰਡੀਕੇਟਰ ਫਰੇਮਵਰਕ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ NIF ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ। ਸੂਚਕਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਜ਼ਨ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰਗਤੀ ਮਾਨੀਟਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ।

ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਜੇ ਵੀ ਉਪ-ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸੂਚਕਾਂ ‘ਤੇ ਅੰਤਰ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੇਂਦਰੀ ਸਪਾਂਸਰਡ ਸਕੀਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਪਾਂਸਰਡ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਕੇਤਕ ਫਰੇਮਵਰਕ (DIF) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। DIF ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਅਭਿਲਾਸੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ADP) ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ 113 ਪਛੜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ‘ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 2 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ 49 ਸੂਚਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰ ਦੀ ਰੇਂਜ 50% ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਓਡੀਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਾਏਗੜਾ ਸਤੰਬਰ 2018 ਵਿੱਚ 112ਵੇਂ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਵਿੱਚ 5ਵੇਂ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਆ ਗਿਆ; ਨਵੰਬਰ 2018 ਵਿੱਚ ਯੂਪੀ ਦਾ ਫੀਡਬੈਕ 105 ਉੱਤੇ

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਪੀਕ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਡਾ

ਸੀ ਜੇ ਮਈ 2019 (ਡੈਲਟਾ ਰੈਂਕਿੰਗ) ਵਿੱਚ 2 ਉੱਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਮਾਪਣਯੋਗ ਸੂਚਕਾਂ, ਤੁਲਨਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ADP ਸਿਹਤ, ਪੇਸ਼ਾ, ਸਿੱਖਿਆ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਜਲ ਸਰੋਤ, ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਵੇਸ਼, ਹਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਉਪ ਜਿਲ੍ਹੇ

SDG11 ਜੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ SDGs 'ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਸੀਮਾ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। DIF ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤਰ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਤੱਕ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ 2 ਪੱਧਰ SDGs ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਪਾਂਸਰਡ ਸਕੀਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਪਾਂਸਰਡ ਸਕੀਮਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੱਧਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਪ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ, ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਪਦ, ਨਾ ਦਰਸ਼ਨ, ਨਾ ਹੀ ਕੰਮ ਨਵਾਂ ਹੈ।

ਇਸਦੇ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਜੇਐਮ ਦੇ ਤਹਿਤ 55 ਐਲਪੀਸੀਡੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਚੋਟੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ (ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) ਦੁਆਰਾ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਬਸਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਸਰੋਤ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੱਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਆਦਿ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧ ਕਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਸ ਟੀਚੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਯੋਜਨਾਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੌਤਿਕ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ SDGs ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ

ਹਰੇਕ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦੂਰਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਥਾਨਕ ਇੰਡੀਕੇਟਰ ਫਰੇਮਵਰਕ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੋ ਬਲਾਕ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਸੂਚਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਗਲਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੰਚਾਇਤਾਂ SDGs ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ 'ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਹਨ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਫਲਗਸ਼ਿਪ ਸਕੀਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿਹਤ ਮਿਸ਼ਨ (NHM), ਜਲ ਜੀਵਨ ਮਿਸ਼ਨ (JLM), ਸਵੈ-ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ (SBM), ਪੇਸ਼ਾ ਅਭਿਆਨ ਆਦਿ। ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ, ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲੀਅਤ, ਡਾਟਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ, ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (PRIs) ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ, ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਸਲਅੰਤ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਵੰਡ ਅਤੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ SDGs ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਨਿਗਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਸਕੀਮ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਡੇਟਾ, ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਖਿਆ NIF ਦੇ ਸੂਚਕਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਣੀ, ਪੇਸ਼ਾ, ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ, ਪੇਸ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ, ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰਨਾ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਹੁੰਚ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਛੱਡਣ (LNOB) ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿੰਡ ਨਾ ਛੱਡਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਲੋ-ਅੱਪ ਕਰਨਾ। ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਤੱਕ SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

“ਸਥਾਨਕੀਕਰਨ ਦੇਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ SDGs ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।...ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, SDGs ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

SDGs ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ - ਭਾਰਤ 2019, ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਬਕ

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤੀਜਾ ਦਰਜਾ, ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਬਰ ਭਾਈਵਾਲ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 5Ps (People, Partnership, Prosperity, Planet and Peace) - ਲੋਕ, ਭਾਈਵਾਲੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਉਪ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰਾਂ, ਬਲਾਕਾਂ ਤੱਕ, ਹਰੇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 3 ਪੱਧਰਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ।

73ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗ IX ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ; ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 243G ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤਿੰਨੋਂ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। PRIs ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀਬੱਧ (ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤੇ) 29 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ SDGs ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਭਰਤਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਵਾਟਰਸੈਂਡ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਉਣ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਾਲ ਭਲਾਈ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਖੇਤ ਜੰਗਲਾਤ ਆਦਿ। ਭਾਰਤ ਲਈ SDGs ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਛੱਡੋ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਛੱਡੋ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਜਾਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਵਿਡ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ SDGs 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ, PRIs ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ SDGs ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ, ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; 2.56 ਲੱਖ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, 6,626 ਬਲਾਕ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, 621 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ 31 ਲੱਖ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ (14 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹਿਲਾ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ) ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਲਈ SDGs ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

"ਅਸੀਂ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।" - ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਜੁਲਾਈ 2012 ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਖੁਲਾਸਾ 'ਭਵਿੱਖ ਜੋ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ', ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਸਤੰਬਰ 2015 ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

(ਡਾਟਾ ਸਰੋਤ: SDGII ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ)

SDGs का सथानीकरण सथानक विकास में मुझ सुरजीत करन लਈ है: पंचाडित लਈ सथानक सुचक फरेमवरक (LIF) अउते डैसबेरड

सुकीनिया कु

विकास के सथानीकरण का अरथ है 2030 ऐंजडे की पूपती विंच खेतर/सथानक संदरडां नुं पियान विंच रेंखदे हेदे, टीचियां अउते निसानियां के निरपारन तें, लागू करन के साधनां नुं निरपारत करन अउते पूगती नुं मापट अउते निगरानी करन लਈ सुचकां की वरते करना।

उदेस SDGs नुं पूपत करन दीयां चुटौतीयां नुं हॉल करना अउते SDGs, राज दीयां नीतीयां, राज विकास येजनावां अउते सथानक सरकारां दीयां विकास येजनावां विचकार वयेरे तालमेल अउते जेड (कनवरनेस) नुं ढकीनी बटाउटा है। (भारत के केरल राज ने सालाना जां पंज साला विकास येजनावां अउते बजट 'ते पियान केदुत करदे हेदे ईक मजबुत सथानक विकास पूटाली विक्सित कीती है)। ईह सथानक अउते राज सरकारां, रासटरी सरकारां, कारेबारां, कमिउनिटी-आपारित संसबावां अउते हेर सथानक अदाकारां का जेड (कनवरनेस) बिंदु है।

SDGs का सथानीकरण सथानक नेतावां अउते भाएीचारीयां नुं सहियेगी तें 'ते हॉल करन अउते सांभा करन, रुकावटां नुं दूर करन अउते रटनीतीयां नुं लागू करन विंच सहाइता करदा है जे सथानक पंपर 'ते SDGs नुं अगे वपाउटे विंच मदेदगार बटनगीयां। ईस पिढेकड विंच, सथानक विकास नुं मुझ सुरजीत करन लਈ, ईक विआपक पंपर/रटनीती विक्सत करन की लेड है जे सथानक सरकारी (पंचाडित) पंपर 'ते विकास की पूकिरियां नुं बटलट लਈ SDGs की सुरआत वने कलपना करदी है। SDGs के उदेसां नुं पूपत करना टीचा निरपारन, निगरानी अउते लागू करन विंच मजुदा अठुव के अपार 'ते बटाइयां जा सकदा है अउते हेटा चाहीदा है।

2030 ऐंजडे नुं लागू करन लਈ मजबुत ढाले-अप अउते समीधियां विपी लਈ सुचकां अउते अकिडियां के ईक ठेस द्वांचे की लेड है। बीमां, टीचियां अउते सुचकां दआरा लडे गडे सथानक सरकारी पंपर 'ते टीचे पूकिरती विंच अडिलासी हुंदे हन, दूकवें हुंदे हन अउते विसवविआपी टीचियां नुं पूरा करदे हन जे विसवविआपी तें 'ते लागू हुंदे हन, रासटरी नीतीयां अउते तरजीवां के नाल-नाल सथानक हकीकतां नुं संखेप अउते संचार चंग आसानी नाल पियान विंच रेंखदे हेदे। ईस अनुसार ईस पहिलकदमी के उदेस ईक SDG लेकल इंडीकेटर फरेमवरक (LIF) अउते वेष पेरटल अपारित SDG डैसबेरड विक्सित करना है, जे सथानक पंपर 'ते SDGs की सिखलाएी, येजनाबंदी अउते

निगरानी लਈ सथानक सरकारां अउते भाएीचारीयां की मदद करदा है।

सथानक सरकारां नीती निरमाता, परिवरतन दीयां उतपेकर हन अउते गलेबल टीचियां नुं सथानक भाएीचारीयां नाल जेडन लਈ सरकार का सभ तें वपीया पंपर है। विकास का सथानीकरण डिग सारे सथानक हिसेदारां नुं सकती पूदान करन की पूकिरियां है, जिसका उदेस टिकाऊ विकास नुं वयेरे जवाबदेह बटाउटा है अउते इसलई, सथानक लेडां अउते इंडियावां नाल संबिधित है। विकास टीचियां नुं तं ही हासिल कीतां जा सकदा है जेकर सथानक अदाकार पूरी तरां नाल हिसा लेट, ना सिरड लागू करन विंच, सगे ऐंजडा-निरपारित अउते निगरानी विंच वी । भागीदारी लਈ ईह जरूरी है कि जनतक नीतीयां सिखर तें लागू ना कीतीयां जाट, पर ईह कि पूरी नीती लडी सांघी कीती जादे। सथानक, राज अउते रासटरी पंपर 'ते सलाह-मसवरे अउते भागीदारी विपीयां रागीं, सारे संबिधित कारकनां नुं फेसला लेट की पूकिरियां विंच सामिल हेटा चाहीदा है।

ईस पिढेकड विंच, सथानक विकास नुं मुझ सुरजीत करन लਈ ईक विआपक पंपर/रटनीती विक्सत करन की लेड है जे पंचाडित पंपर 'ते विकास की पूकिरियां नुं बटलट की सुरआत वने SDGs की कलपना करेगी। ईह हेठ लिखे तरीके नाल कारजसील हे सकदा है:

1. लेकल इंडीकेटर फरेमवरक (LIF)

सुचक फरेमवरक जाट-पढाट:

सुचक सथानक, रासटरी, खेतर अउते विसव पंपर 'ते SDGs वॉल पूगती की निगरानी करन लਈ रीडू की हंडी हेटगे। ईक ठेस सुचक फरेमवरक SDGs अउते उहनां के टीचियां नुं ईक पुरबन साधन विंच बटल देवेगा ना सिरड देसां अउते विसव भाएीचारे की मदद करन लਈ, सगे उध रासटरी अउते सथानक पंपरां नुं लागू करन दीयां रटनीतीयां विक्सित करन अउते उध अनुसार सरेतां की वंड करन विंच वी मदद करेगा। उध टिकाऊ विकास वॉल आपटी पूगती नुं मापट लਈ अउते SDGs नुं पूपत करन लਈ सारे हिसेदारां की जवाबदेगी नुं ढकीनी बटाउटे लਈ ईक रिपेरट कारड वने वी कम करनगे।

शोध सहयोगी, केरल इंस्टीट्यूट ऑफ लोकरल एडमिनिस्ट्रेशन (किला)

असौं इस गॉल 'ਤੇ वी चेर दिंदे हां कि टिकाऊ विकास टीचियां नुं वॅध-वॅध रासटरी हकीकतां, समरॅथावां अਤੇ विकास दे पॅपरां नुं पਿਆन विंच रॅधे हेदे अਤੇ रासटरी नीतीयां अਤੇ उतरनीयां दा आदर करदे हेदे, कारन-मुखी, सॅधेय अਤੇ सॅचार लਈ आसान, अडिलास्री, विसववियापी अਤੇ सारे देसां 'ਤੇ लागू हेटे चाहीदे हन। असौं इह वी मॅनदे हां कि टीचियां नुं सॅधेयिउ करना चाहीदा हे अਤੇ टिकाऊ विकास दी पूपुती लਈ उतरनीयां खेतरां 'ਤੇ कॅदरिउ हेटा चाहीदा हे।

SDGs दे उदेसां नुं पूपुत करना टीचा निरपारन, निगरानी अਤੇ लागू करन विंच मॅजुदा अनुभव दे अपार 'ਤੇ बटाईया जा सकदा हे अਤੇ हेटा चाहीदा हे। बीमां, टीचियां अਤੇ सुचकां दआरा लदे गदे LSG पॅपरा 'ਤੇ टीचे पूकिरती विंच अडिलास्री हुंदे हन, चुकवें हुंदे हन अਤੇ विसववियापी टीचियां नुं पूरा करदे हन जे विसववियापी उतर 'ਤੇ लागू हुंदे हन, रासटरी नीतीयां अਤੇ उतरनीयां दे नाल-नाल सभानक हकीकतां नुं सॅधेय अਤੇ सॅचार करन विंच असाना नुं पਿਆन विंच रॅधे हेदे।

SDGs दे सभानीकरन विंच LSG नुं ङकीनी बटाईउ लਈ जमीनी पॅपरा तॅक गलेबल सुचकां अਤੇ रासटरी सुचकां नुं जेडन वाली दुरग्राउट वाली पूकिरिया। SDGs दे ज़िआदातर टीचे अਤੇ सुचकां नुं सभानक पॅपरा 'ਤੇ पूपुत कीता जाटा हे। ज़िआदातर SDGs LSG नुं सॅधे गदे विसियां नाल सधेयिउ हन।

विकसित कीता गिया सभानक सुचक फरेमवरक सारे SDGs नुं पਿਆन विंच रॅधेदा हे। हालांकि इह उहनां SDGs 'ਤੇ कॅदुत करदा हे जे सभानक पॅपरा 'ਤੇ कारवायीयां लਈ सिंघी पूसंगिकता रॅधेदे हन। इस उतरां पहिलकदमी दे मुंख डेकस विंच SDGs 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16 अਤੇ 17 सामिल हन। विकसित कीते टूल इहनां टीचियां नुं पूपुत करन लਈ सुचकां अਤੇ टीचियां दे सभानक अनुकूलन लਈ जगूा पूदान करदे हन। इस दा आपार इह हे कि देस न सभानक सरकारां दी ईक पूटाली त़िआर कीती हे अਤੇ केरला राज ने उहनां नुं कारजां, कारजकारीयां अਤੇ डॅडां दी वॅड नाल स्रकती पूदान कीती हे। राज़ भागीदारी वाली सभानक जेजनासॅदी अਤੇ बजट दे नाल अॅगे वधिया जे उंपर दॅसे गदे SDGs 'ਤੇ लागू वॅध-वॅध बीमेटिक खेतरां नुं हॅरदा हे। पहिलकदमी दे हिंस वजें विकसत कीता गिया सभानक सुचक फरेमवरक सभानक सरकारां नुं टीचियां, सुचकां अਤੇ निसानियां नुं निरपारत करन दी गुंजाईस पूदान करदा हे, सभानक विकास दीयां हकीकतां दे अनुकूल विसव अਤੇ रासटरी सुचकां दा सॅदरबीकरन करदा हे। इस उतरां जेजनासॅदी अਤੇ बजट बटाईया SDGs दे नाल इकसारता विंच नतीजे बटेदे हन। वॅध-पेरटल अपारिउ डेसबेरड ईक पूडावस्रील सॅद हे जे जेजनासॅदी अਤੇ निगरानी विंच मदद करदा हे। इह भायीचारियां नुं सभानक SDG सधिती तें जाटू हेटे विंच वी मदद करदा हे जे विकास पूकिरिया नुं पारदरस्री अਤੇ जवाबदेग बटाईया हे।

लायीन विभागां दे अधिकारी, सभानक सरकारां दे चुटे हेदे अधिकारी अਤੇ नागरिक पूमॅध हिंसैदार हन। इह पहिलकदमी ईक जेजनासॅदी अਤੇ निगरानी फरेमवरक पूदान करदी हे, जिस विंच भागीदारां नुं राज पॅपरी अंकितां विंचे लॅधटा पॅदा हे, उहनां दी ज़िला पॅपरी डेटा नाल उलना करनी पॅदी हे

अते विकास विंच कमीयां दी पढाट करनी हुंदी हे, जेकर केयी हेदे। पढाटे गदे विकास अंतरां दे आपार 'ਤੇ, सभानक पॅपरा 'ਤੇ रटनीतीयां त़िआर कीतीयां जा सकदीयां हन। इह भागीदारां नुं वॅध-वॅध सकीयां दा नकसा बटाईउ अते जेडन (कनवरसॅस) दीयां सॅभावनावां दी पडचेल करन दे जेग बटाईया हे। वॅध अपारिउ डेसबेरड विंच पेस कीता गिया निगरानी फरेमवरक भागीदारां नुं वॅध-वॅध केटां तें SDG पूपुत करन विंच पूगती दी जेजना बटाईउ अते निगरानी करन विंच मदद करदा हे।

केरला ईसटीचिउट आडू लैकल अडिमिनिसट्रेसन (KILA) इहनां सटेकहेलडरां नुं SDGs दी जेजना बटाईउ, उहनां दा सभानीकरन करन अते विकसित कीते सापनां दी वरतें करन विंच सिखलायी पूदान करदा हे। इह सिखलायीयां घेचां विंच, हरेक सटेकहेलडर समुह लਈ अते ईक केसकेडिंग त़रीके नाल कीतीयां जादीयां हन। इस तें इलावा, इह विसा सभानक भागीदारी विकास जेजनासॅदी लਈ सभानक सरकारी कारजकरतावां दी सिखलायी विंच सामिल हे। इस साल तें बआद, केरल सरकार दआरा जारी सभानक सरकारां दआरा सभानक जेजनासॅदी लਈ दिसा-निरदेसां विंच SDG अपारिउ जेजनासॅदी सामिल कीती गयी हे।

SDGs दे सभानीकरन विंच, सुचकां अਤੇ टीचियां नुं सभानक पॅपरा दे अनुसार चालट दी लेड हुंदी हे जे LIF पूदान करदा हे। डेसला लेट वॉलियां नुं टीचे निरपारिउ करन, कारवायीयां दी जेजना बटाईउ अते निगरानी करन लਈ जाटकारी अते डेटा दी लेड हुंदी हे। सही जाटकारी अते सरेतां तॅक पहुंच, जेजनासॅदी अते सरेतां दी वॅड नुं बिहतर बटाईउ विंच मदद करदी हे। इहनां कारवायीयां नुं नतीजा-मुखी हेटा चाहीदा हे अते LIF इह मॅका पूदान करदा हे। डेटा डेसबेरड वॅध-वॅध डेटासैटां तें जेजनासॅदी, निगरानी, मापन, विसलेसट अते सधेयिउ सुड कॅदट दे पूडावस्रील सापन पूदान करदा हे। अॅनलायीन पुराटीयां उसवीरां दा डेटा पेटरनां, सधेयां अते रुषानां लਈ उपजैगी हे जे ईक अॅनलायीन माहौल विंच कारवायीजेग सुड पेदा करन विंच मदद करदे हन।

2. पंचादिउ लਈ ईक डेसबेरड:

"डेसबेरड" दा उदेस सरकारां अते हेर हिंसैदारां लਈ टिकाऊ विकास टीचियां (SDGs) 'ਤੇ पूगती नुं मापन लਈ, अते लागू करन अते डेटा देवां विंच अंतर नुं उजगार करन लਈ ईक सापन वजें बटाईया गिया हे। पूडावस्रील डेसबेरड कारवायी लਈ उतरनीयां दी पढाट करन लਈ SDGs दआरा देसां दे पूदरसन दी उसवीरां राहीं पूतीनिपता पूदान करदे हन।

पंचादिउ पॅपरा 'ਤੇ, डेटा क़ांती कमिउनिटी नुं टीचियां अते सुचकां दी पढाट करन अते डिजाईन करन दे जेग बटाईया हे जे उहनां दे सॅदरड लਈ विसेस उतर 'ਤੇ अरथ रॅधेदे हन। इह पूगती नुं टरक करन लਈ ईक पलेटफारम पूदान करदा हे जे कमिउनिटी आपटे टीचियां नुं पूपुत करन विंच करदी हे। सभ तें मरॅतवपूरन, इह ङकीनी बटाईया हे कि हर केयी विकास दे मामलियां 'ਤੇ आवास उठाईया हे। हर कसे केल पंचादिउ दे अंकितां दी जांच करन दे नाल-नाल नागरिक डेटा त़िआर करन दी जेगता हुंदी हे जिसदी वरतें उहनां दीयां असलीअतां दे अपार 'ਤੇ उहनां दे

ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। KILA ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ ਸਰਕਾਰਾਂ (LSGs) ਲਈ SDGs ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਟੁਲਕਿੰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿਖਲਾਈ ਟੁਲਕਿੰਟ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਇੱਕ ਖੋਜਯੋਗ ਡੇਟਾਬੇਸ ਹੈ; ਇਹ ਡੇਟਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ, ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ, ਉਪਲਬਧਤਾ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਡੇਟਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਖਿਰਕਾਰ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਸੂਚਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ SDGs ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। SDGs, ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਰਾਜ ਦੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧੇਰੇ ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਜੋੜ(ਕਨਵਰਜੈਂਸ) ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

SDGs ਲਈ ਇੱਕ ਡੇਟਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵੱਲ: ਸੂਚਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਸੂਚਕ ਸਥਾਨਕ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ SDGs ਵੱਲ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰੀਡੂ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹੋਣਗੇ। ਇੱਕ ਠੋਸ ਸੂਚਕ ਫਰੇਮਵਰਕ SDGs ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਾਧਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਅਤੇ SDGs ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ SDGs ਲਈ ਸੂਚਕ ਫਰੇਮਵਰਕ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਇੱਕ LSG ਪੱਧਰ ਦੇ ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਚਾਇਤ ਲਈ ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ

SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੇਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਤ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਰੋਕਥਾਮ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

• ਇਸ ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਟੀਚੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। SDGs ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

• ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਨਤਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ:

- ਸਥਾਨਕ ਤੋਂ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ।

- ਵਾਤਾਵਰਣ, ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਡੇਟਾ ਦੇ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ SDGs ਵੱਲ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ।

ਇੱਕ ਡੇਟਾ ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਅਨੁਭਵੀ ਅਤੇ ਵਿਜ਼ੁਅਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡੇਟਾਸੈਟਾਂ ਤੋਂ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਮਾਪਣ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਔਨਲਾਈਨ ਡੇਟਾ ਵਿਜ਼ੁਅਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਡੇਟਾਸੈਟਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਜ਼ੁਅਲ, ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਪੇਟਰਨਾਂ, ਸਬੰਧਾਂ, ਅਤੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਔਨਲਾਈਨ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ- ਅਗਲਾ ਪੱਖ(Front End)

ਇਹ ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ

- ਟੀਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ SDG ਸੂਚਕਾਂ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਖੋਜ।
- ਕਲਾਉਡ- ਬੇਸਡ ਓਪਨ-ਸਰੋਤ SDG ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੱਲ।
- ਟੀਚੇ
- ਸੂਚਕ
- ਟੀਚਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
- SDG ਸੂਚਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਥੀਮੈਟਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖੋ।
- LSGs ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਟੀਚਿਆਂ, ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸੂਚਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਅਤੇ ਸੰਕੁਚਿਤ ਕਰੋ।
- ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸੂਚਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਟੀਚੇ ਦੀ ਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ।
- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚਾਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣਵੇਂ ਸੰਕੇਤਕ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਟ੍ਰੈਟੀਫਾਇਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਚਾਰਟ।
- ਇੱਕ ਐਨੀਮੇਟਡ ਚਾਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਅਤੇ ਦੇਖੋ।
- ਸੂਚਕਾਂ ਦੁਆਰਾ LSGs ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ/ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦੇਖੋ।

- LSGs ਲਈ SDG ਨਿਗਰਾਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।
- ਚਾਰਟ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰੋ।
- ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਡੇਟਾ ਦੇਖੋ।
- ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

SDG ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਡੇਟਾ ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚੇ ਲਈ ਵੀ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ 'ਤੇ SDGs ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ - ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼

M&E ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਨੂੰ SDGs ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਕਰਨ, ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ-ਅਨੁਕੂਲ ਅਤੇ ਵੈੱਬ-ਅਧਾਰਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰੇਗਾ। ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਚਾਰ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਆਊਟ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ SDGs ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਨਤ ਸੰਚਾਰ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਪਨ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗਾ। ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਟਾਪ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਝਿਆ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਨਵੀਨਤਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਨ।

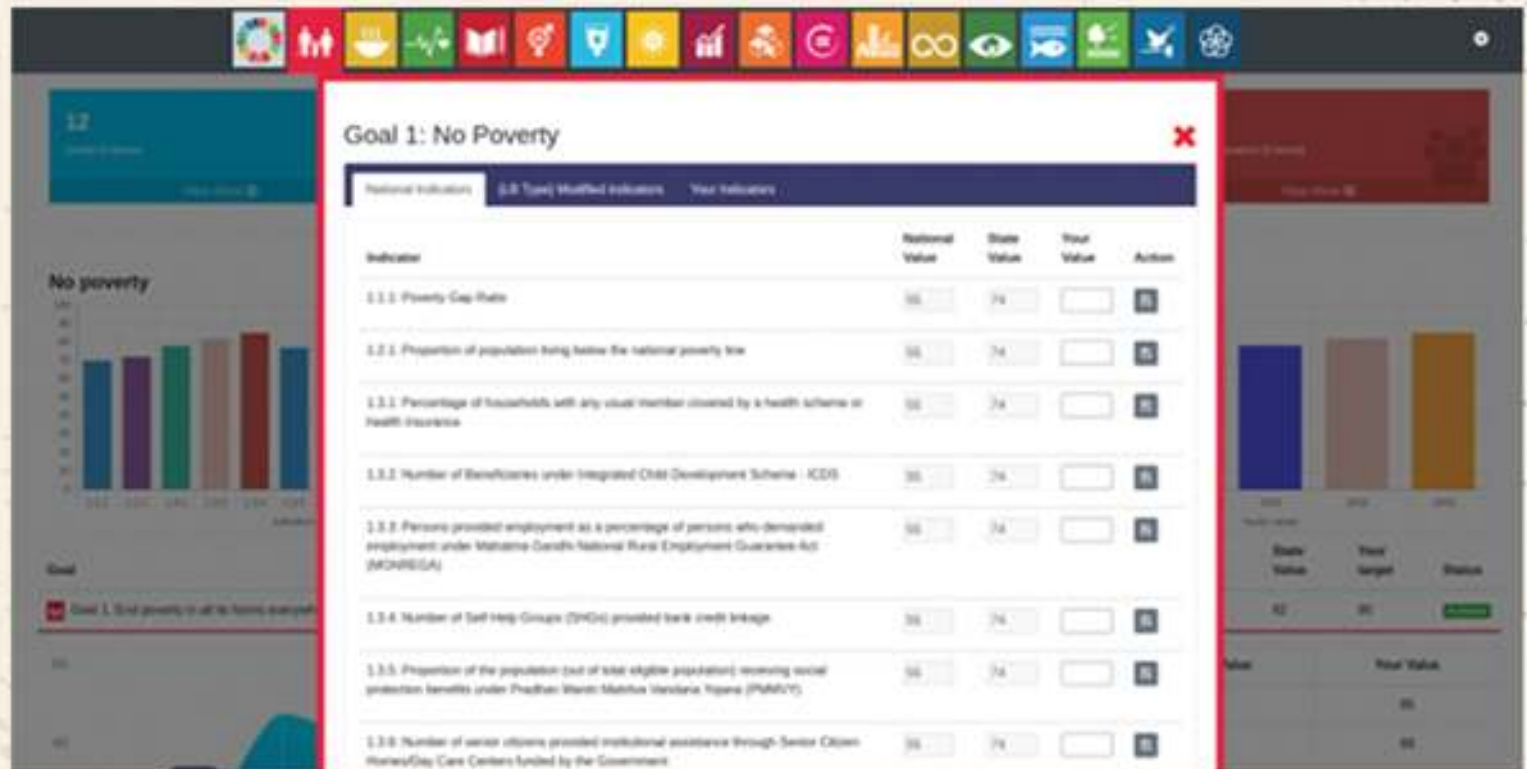

राशटरी सूचकां दे नाल टीचा

ਇਸ ਪੰਨੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਮੁੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਟੀਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੱਧਰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਮੁੱਖ ਲਾਭ

- ਟੀਚਾ, ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਅਤੇ ਸੂਚਕ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ SDG ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੇਖੋ।
- LSGs ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ SDG ਸੂਚਕਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ ਡੇਟਾ ਗੈਪ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ।
- SDG ਡੇਟਾ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੋ, ਖੇਤਰੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ SDG ਡੇਟਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਡੈਸ਼ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕਰੋ।
- GPDP ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ।

- ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਰੇਕ LSG ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਸੂਚਕ ਜੋੜੋ।
- ਹਰੇਕ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਟੀਚੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ।
- ਸਲਾਨਾ ਅਪਡੇਟ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।
- ਇਹ ਸਭ ਪੰਚਾਇਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ 'ਤੇ SDGs ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ।

: GPDP के माध्यम से कार्य योजना

ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚੇ ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ

ਜੇਪੀ ਪਾਂਡੇ

ਸਿੱਖਿਆ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਹੈ। SDG4 ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। SDG4-10 ਟੀਚਿਆਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਲਈ ਕਿਫਾਇਤੀ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਤਕਨੀਕੀ, ਵੇਕੇਸ਼ਨਲ, ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਲਿੰਗ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਬਰਾਬਰੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਸਲਾਘਾ, ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਮੁੱਖ ਵਿਦਿਅਕ ਟੀਚੇ ਹਨ।

6 ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਭ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਧ ਦਾਖਲਾ ਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2021 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ, 2026 ਤੱਕ 294283.04 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ 2020 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਮਗਰ ਸਿੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਮਗਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਸਕੀਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗ੍ਰੇਡ 12ਵੀਂ ਤੱਕ SDG4 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਸੰਮਿਲਿਤ ਕਲਾਸਰੂਮ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋਵੇ।

ਵਿਭਾਗ ਨੇ 54061.73 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਖਰਚੇ ਨਾਲ 2021-22 ਤੋਂ 2025-26 ਦੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੇਸ਼ਣ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਮਾਣ (ਪੀਐਮ ਪੇਸ਼ਣ) ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਾਲਵਾਟਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਡ-ਡੇ-ਮੀਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਕੀਮ SDG 2 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਚੁਕਵੀਂ ਹੈ। ਪੀਐਮ ਪੇਸ਼ਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ, ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ।

SDG 4 ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ

ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ SDG ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਇਸਦੀ ਅਸਲ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ SDGs ਦੇ ਟੀਚੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤੋਂ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਰਾਜ/ਯੂਟੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ, ਸਿਵਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। SDG 4 ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ।

SDG4 ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ

ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ SDG ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਲਗਭਗ 26 ਕਰੋੜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਭਾਰਤ ਨੇ SDGs ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। SDG4 ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ 2020 ਵਿੱਚ ਗੁੰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। SDG ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, SDG4 ਸਮੇਤ, 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਟੀਚਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ

सकुल एकेसिस्टम ਵਿੱਚ 15 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਕੂਲ, 26 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ 96 ਲੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਅਧਿਆਪਕ, ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਅਕ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਭਾਈਚਾਰਾ, ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮੇਟੀਆਂ, SCERTs, DIETs, BITEs, ਬਲਾਕ ਸਰੋਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਲੱਸਟਰ ਸਰੋਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਗੁਣਵੱਤਾ, ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

SDG4 ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੱਧਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

ਸਮਗਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੀਮ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ (CWSN), ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ RTE, ਸਕੂਲ ਗੁਣਾਂ, ਸੁਰੁਆਤੀ ਬਚਪਨ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕਤਾ, ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਅਧਾਰਤ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਮਾਵੇਸ਼, ਅਧਿਆਪਨ ਸਿਖਲਾਈ ਸਮੱਗਰੀ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ SMCs/ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ, ICT, ਸਮਾਰਟ ਕਲਾਸਰੂਮ, ਡਿਜੀਟਲ, ਵੇਕੇਸ਼ਨਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਬੋਰਡ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਲਈ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਉਪ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ (NEP) 2020 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਯੋਜਨਾ ਸਾਰਥਕ ("SARTHAQ") ਬਣਾਈ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੀਚਿਆਂ, KPIs ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਫਰੇਮਵਰਕ ਤੋਂ ਰਣਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਨਿਪੁੰਨ ਭਾਰਤ, ਨਿਸ਼ਠਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ, ਸਿਖਲਾਈ ਸੁਧਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਉਪਚਾਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।

ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 12 ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ 3, 5, 8 ਅਤੇ 10 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਲਗਭਗ 34 ਲੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਰਵੇਖਣ (NAS) ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। NAS 2021 ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਰਾਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੇ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ-ਵਿਚੋਲਗੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ।

ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ ਗਰੇਡਿੰਗ ਇੰਡੈਕਸ (PGI) ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਪੁਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਧਿਆਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। 70 ਸੂਚਕਾਂ ਵਾਲਾ ਸੂਚਕਾਂਕ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਵਾਰ PGI ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਸੂਚਕਾਂਕ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਦਮ ਹੈ।

ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮਗਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ

ਇੱਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਵਿਭਿੰਨ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾਉਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਰਾਜ ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। SCERT ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

ਬੁਨਿਆਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਯੁਨਿਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਗਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਟੀਚਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (DIETs) ਲਗਾਤਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਕਾਸ, ਸਕੂਲ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਲਾਕ/ਕਲੱਸਟਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਕਲੱਸਟਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਲਾਕ ਸਰੋਤ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਕਲੱਸਟਰ ਸਰੋਤ ਕੇਂਦਰ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉਪਚਾਰਕ ਦਖਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ। BRCs ਅਤੇ CRCs ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਿਯਮਤ ਸਕੂਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਰਾਜ/ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਲਾਕ ਟੀਚਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (BITEs) ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

SDG 4 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਯੁਨਿਟ ਵਜੋਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ, ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। NEP ਨੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ

ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। 'ਪੂਰਾ ਸਕੂਲ' ਅਧਾਰਿਤ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਨ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੁਖਲਾਅਦਾਜ਼ੀ ਸਿੱਖੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਲਾਨਾ ਸਕੂਲ ਕੰਪੇਜ਼ਿਟ ਗ੍ਰਾਂਟ ਗੈਰ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਕੂਲ ਸਾਜ਼ੇ-ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਵਰਤੀ ਖਰਚਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੇਡ ਸਮੱਗਰੀ, ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਸਾਜ਼ੇ-ਸਾਮਾਨ, ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖਰਚੇ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਪਾਣੀ, ਅਧਿਆਪਨ ਸਹਾਇਤਾ ਆਦਿ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਇੱਕ ਚਰਚੀ ਅੰਗ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ, ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ, ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਆਦਿ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲੱਬਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਹਿਸ, ਸੰਗੀਤ, ਕਲਾ, ਖੇਡਾਂ, ਪੜ੍ਹਨਾ, ਨੌਜਵਾਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਜਾਂ ਈਕੋ ਕਲੱਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਹੁਨਰ, ਸ਼ੌਕ, ਸਵੈ-ਮਾਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ, ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲੇਪਣ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨੁਦੇਸ਼ਕ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਕੂਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇਵਾਂ ਲਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਲਾ ਉਤਸਵ, ਰੋਲ ਪਲੇ ਮੁਕਾਬਲਾ, ਬੈਂਡ ਮੁਕਾਬਲਾ, ਸੰਗੀਤ ਅਧਿਆਪਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਨਾਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। NEP ਨੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ "ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤਨਾ ਕੇਂਦਰ" ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਕੂਲ ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲ ਵਰਤੋਂ SDG4 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰੇਗੀ।

ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ, ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ

SDG4 ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਸਿਰਫ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਇਕਾਈ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਕੁਆਲਿਟੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਮਿਲ ਕੇ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ। ਸਕੂਲ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਹਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ-ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ NGOs/CSOs/ਕਾਰਪੋਰੇਟਸ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਵਿਦਿਅਕ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਪੇ ਘਰੇਲੂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਵਿਦਿਆਜਲੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ(ਕਨਵਰਜੈਂਸ)

SDGs ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ/ਵਿਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਟੀਚੇ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧਤ ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਇਕਾਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ SDG ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ECCE ਲਿੰਕੇਜ ਲਈ WCD ਮੰਤਰਾਲੇ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਲਈ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਆਂਚ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਏਡਜ਼/ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ/ਫਿੰਟਿੰਗ ਲਈ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ। ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਕੂਲ ਹੇਲਥ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ, ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ, ਰੈਂਪ, ਪਖਾਨੇ ਆਦਿ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ SHGs ਦੁਆਰਾ ਸਕੂਲੀ ਵਰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਪੀਣ ਯੋਗ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਕੂੜੇ ਦੀ ਗੈਸਾਈਕਲਿੰਗ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਪਖਾਨੇ ਅਤੇ ਰਸੋਈਆਂ ਸਮੇਤ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਪੇਡੂ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ, । ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਟੈਲੀਕਾਮ ਵਿਭਾਗ(DoT), ਹੁਨਰ

ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਲਈ MSDE, ਖੇਲੇ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਲਈ ਅਤੇ ਯੁਵਾ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਖੇਡ ਅਤੇ ਯੁਵਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿਭਾਗ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ (GPDP) ਦੁਆਰਾ, SDG4 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰਗ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੋਸਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ

ਕੋਵਿਡ-19 ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਆਡਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯਤਨ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਦਮਾਂ ਜਿਵੇਂ- ਮੁਹੱਲਾ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ, ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੇਂਟ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਆਦਿ ਨੇ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਾੜੇ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਲਚਕੀਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ

ਸਿੱਖਿਆ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਸਕਤੀ ਹੈ। SDGs ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਸਥਾਨਕ ਵਿਕਾਸ ਨੀਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ "ਇੱਕ ਆਕਾਰ, ਸਭ ਲਈ ਫਿੱਟ" ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। SDG ਇੰਡੀਆ ਇੰਡੈਕਸ ਵੱਖ-ਵੱਖ SDGs 'ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ SDG ਸੂਚਕਾਂਕ ਨੂੰ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ SDG ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਸਾਡੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਧਾਏਗਾ। ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ SDG ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ 2030 ਤੱਕ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।

रासटरी पंचाइट अवारड सुषार

डा.बिने कुमार बेहड़ा

1 पिढेकः

1.1 SDGs ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਫਲੈਗਸ਼ਿਪ ਸਕੀਮਾਂ/ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਰਾਸਟਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸਵਰਾਜ ਅਭਿਆਨ (RGSA) ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਯੋਜਿਤ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਵੋਤਮ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 73ਵਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੋਧ ਐਕਟ 1992, 24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1993 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

1.2 ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇੱਕ ਮਾਹਿਰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਟਿਕਾਉ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ (LSDGs) ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2030 ਤੱਕ SDGs ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਜੋਂ ਸਥਾਨਕ (ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ) ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ 17 SDGs ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 9 ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ 9 ਥੀਮ ਹਨ (i) ਗਰੀਬੀ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਉੱਨਤ ਆਜੀਵਿਕਾ ਪਿੰਡ (ii) ਸਿਹਤਮੰਦ ਪਿੰਡ (iii) ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਪਿੰਡ

(iv) ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਪਿੰਡ (v) ਸਵੱਛ ਅਤੇ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਪਿੰਡ (vi) ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ (vii) ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰੋਂਖਿਅਤ ਪਿੰਡ (viii) ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਾਲਾ ਪਿੰਡ ਅਤੇ (ix) ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਪਿੰਡ।

2 - ਤਰਕ:

ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ-9 ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ 29 ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ SDGs ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਈਕੋ-ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ PRIs ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਬਲਾਕ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਮਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਸਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਪੱਧਰੀ ਪਿਰਾਮਿਡਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਸਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਅਵਾਰਡਾਂ ਨੂੰ 9 LSDGs ਥੀਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਧਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

1 - 9 ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਰਾਹੀਂ SDGs ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ PRIs ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ

2 - PRIs ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ

3 - 'PRIs ਦੁਆਰਾ SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ' ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਉਤਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ PRIs ਨੂੰ 2030 ਤੱਕ LSDG ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਣਾ

4 - ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ/ਢਾਂਚਾ/ਚੋਣ:

4.1 ਸੁਧਾਰੇ ਗਏ ਰਾਸਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਅਵਾਰਡ ਸਾਰੇ 9 ਅਵਾਰਡ ਥੀਮਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਥੀਮ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਥੀਮੈਟਿਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ 3 ਚੋਣੀ ਦੇ ਰੈਂਕਿੰਗ ਵਾਲੇ GPs ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਮਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਸਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਹਰੇਕ ਥੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ 3 ਚੋਣੀ ਦੇ ਰੈਂਕਿੰਗ ਵਾਲੇ GPs ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀਆਂ GPs ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਡਲ ਵਿਭਾਗਾਂ/ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਗੀਆਂ।

4.2 ਸਬੰਧਿਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਥੀਮ ਲਈ ਥੀਮੈਟਿਕ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀਆਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਮਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਲਾਕ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਰਾਜ/ਯੂਟੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਨਕਦ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਆਰਥਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ

5. ਜਵਾਬਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ

ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ/ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਹਰੇਕ ਥੀਮ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

6. PRIs ਦੁਆਰਾ ਭਾਗੀਦਾਰੀ:

ਸੁਧਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਾਰੇ (ਲਗਭਗ 2.56 ਲੱਖ) GPs ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ 9 ਥੀਮੈਟਿਕ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

7. ਅਵਾਰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ:

7.1 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਗ੍ਰਾਮ, ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ:

- ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਉਪਾਧਿਆਏ ਪੰਚਾਇਤ ਸਤਤ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰਸਕਾਰ (ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ)
- ਨਾਨਾਜੀ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਸਰਵੋਤਮ ਪੰਚਾਇਤ ਸਤਤ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰਸਕਾਰ (ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ)।

7.2 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ:

- ਉਰਜਾ ਦੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਗ੍ਰਾਮ ਉਰਜਾ ਸਵਰਾਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਪੁਰਸਕਾਰ।
- ਨੈੱਟ-ਜ਼ੀਰੋ ਕਾਰਬਨ ਨਿਕਾਸੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਸਾਲੀ ਕੰਮ ਲਈ ਕਾਰਬਨ ਨਿਊਟਰਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਪੁਰਸਕਾਰ।
- ਨਾਨਾਜੀ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਸਰਵੋਤਮ ਪੰਚਾਇਤ ਸਤਤ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰਸਕਾਰ GPs ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸ਼ਾਰਟਲਿਸਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- LSDGs ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ GPs ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤ ਸ਼ਮਤਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸਰਵੋਤਮ ਸੰਸਥਾ ਪੁਰਸਕਾਰ।

v. ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਰਾਜ/ਯੂਟੀ/ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ/ਬਲਾਕ ਪੰਚਾਇਤ।

8. ਅਵਾਰਡਾਂ ਲਈ ਮਿਆਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (SoP):

8.1 ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ:

- ਮਿਆਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (SoP), ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ਿਕੇਡਿੰਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਵਿਧੀ ਲਈ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਧਾਰੇ ਗਏ ਅਵਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਔਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਭਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ।
- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਅਵਾਰਡ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ/ਡਾਟਾ ਐਂਟਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਕਨੀਕੀ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ SoP

8.2 ਰੇਖਾ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰੀ ਗਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਅਵਾਰਡ ਅਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (PRIs) ਤੱਕ ਕੋਸ਼ਿਕੇਡ ਮੋਡ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਗੇ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ 16-18 ਅਗਸਤ, 2022 ਦੌਰਾਨ ਪੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਅਵਾਰਡ ਲਈ ਰੇਡ ਮੈਪ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਿਖਤੀ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ, ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਲਈ ਪੂਰੇ ਅਵਾਰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੀਡੀਆ ਰਣਨੀਤੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

9. ਪੁਰਸਕਾਰ ਪੋਰਟਲ:

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪੋਰਟਲ (www.panchayataward.gov.in) ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ:

- ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ
- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਰਾਜ/ਯੂਟੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਬਲਾਕ) 'ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ।

ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ

ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ

1. ਭਾਰਤ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 2030 ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ (SDGs) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਡਲ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਨੇ ਨੇਸ਼ਨਲ ਇੰਡੀਕੇਟਰ ਫਰੇਮਵਰਕ ਡੇਟਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ SDG ਇੰਡੀਆ ਇੰਡੇਕਸ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ SDG ਅਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2. ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਲਗਭਗ 70% ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

3. ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ SDG ਵੱਲ ਇੱਕ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 9 ਥੀਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਥੀਮ ਵਿੱਚ ਕਈ SDGs ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

4. ਇੱਕ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਨਾਲ ਆਸਾਨ ਸਮਝ ਆਵੇਗੀ; ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

Theme	Related SDGs	Theme	Related SDGs
1. Poverty Free Village and Enhanced Livelihood	SDG 1: No Poverty SDG 2: Zero Hunger SDG 4: Quality Education SDG 5: Gender Equality SDG 8: Decent Work and Economic Growth SDG 10: Reduced Inequalities SDG 11: Sustainable Cities and Communities SDG 12: Responsible Consumption and Assumption	6. Self-Sufficient Enhancement from Production	SDG 1: No Poverty SDG 2: Zero Hunger SDG 4: Quality Education SDG 5: Gender Equality SDG 8: Decent Work and Economic Growth SDG 9: Industry, Innovation and Infrastructure SDG 11: Sustainable Cities and Communities
2. Healthy Village	SDG 2: Zero Hunger SDG 3: Good Health and Well-Being SDG 4: Quality Education SDG 5: Gender Equality SDG 6: Clean Water and Sanitation SDG 12: Responsible Consumption and Assumption	7. Socially Inclusive Village	SDG 1: No Poverty SDG 2: Zero Hunger SDG 4: Quality Education SDG 5: Gender Equality SDG 10: Reduced Inequalities SDG 11: Sustainable Cities and Communities
3. Clean and Healthy Village	SDG 1: No Poverty SDG 2: Zero Hunger SDG 3: Good Health and Well-Being SDG 4: Quality Education SDG 5: Gender Equality SDG 6: Clean Water and Sanitation SDG 7: Affordable and Clean Energy SDG 10: Reduced Inequalities SDG 11: Sustainable Cities and Communities SDG 12: Responsible Consumption and Assumption SDG 13: Climate Action SDG 14: Life Below Water SDG 15: Life on Land	8. Good Governance	SDG 16: Peace, Justice and Strong Institutions
4. Water Sufficient Village	SDG 1: No Poverty SDG 2: Zero Hunger SDG 3: Good Health and Well-Being SDG 4: Quality Education SDG 5: Gender Equality SDG 6: Clean Water and Sanitation SDG 8: Decent Work and Economic Growth SDG 9: Industry, Innovation and Infrastructure SDG 10: Reduced Inequalities SDG 11: Sustainable Cities and Communities SDG 12: Responsible Consumption and Assumption SDG 13: Climate Action SDG 14: Life Below Water SDG 15: Life on Land	9. Women Friendly Village	SDG 1: No Poverty SDG 2: Zero Hunger SDG 4: Quality Education SDG 5: Gender Equality SDG 8: Decent Work and Economic Growth

5. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਥੀਮ ਵਿੱਚ ਕਈ SDGs ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੇਪ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਕਨਵਰਜੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗਾ।

6. ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, CSOs ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

7. 2018-19 ਤੋਂ 2021-22 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ RGSA ਦੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ 01.04.2022 ਤੋਂ 31.03.2026 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 13.04.2022 ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਧਾਰੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਫੋਕਸ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਜੀਵੰਤ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਜੋਂ ਮਜ਼-ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ (SDGs) ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

8. ਅੰਤਰ-ਮੰਤਰਾਲਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ (ਪੀਟ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ, ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮੁਕਤੀਕਰਨ, ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣਾ, ਭੋਅਰੀ, ਮੱਛੀ ਪਾਲਣਾ, ਨਦੀ ਅਤੇ ਨਦਿਆਉਣਯੋਗ ਰੂਰਜਾ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ/ ਵਿਭਾਗਾਂ) ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨੇ LSDGs ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਸੰਗਠਿਤ ਕੀਤਾ।

9. LSDGs ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਸਬੰਧਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ/ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

10. ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ LSDGs ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ 21 ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੇ 26 ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਵੀ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

11. ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ 'ਤੇ ਸਮਾਂਬੱਧ ਦੱਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਚਾਰ ਖੇਤਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਮੋਡ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

12. LSDGs ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡੋਮੇਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ (UNICEF, UNDP, UNFPA ਅਤੇ WHO) ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ LSDGs ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ AKAM ਦੌਰਾਨ ਇਹਨਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਸਟੇਟਮੈਂਟ (SoU) 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

13. ਸਿਖਲਾਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ 8 ਥੀਮੈਟਿਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

- ਮਜ਼ਬੂਤ ਡੇਟਾ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ।
- ਇਸ ਨੂੰ LSDGs ਪੱਖੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ GPPD ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਫਾਰਮੇਟ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ।
- ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਕਾਸ ਸੂਚਕਾਂਕ (PDI) ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
- 2014 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਫਰੇਮਵਰਕ ਨੂੰ LSDGs ਪੱਖੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ।
- ਥੀਮੈਟਿਕ ਖੇਤਰਾਂ LSDGs 'ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਮੈਡੀਊਲ।
- ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਹੀਂ LSDGs ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ।

14. मंत्रालय ने 11-17 अप्रैल, 2022 तक SDGs के सथानीकरण 'ਤੇ ज़ेरे के 'आज़ादी का अमृत महोत्सव' के तहत पृथीक हड़ता मनाईआ। ईस वींच लाईन मंत्राली, राज पंचाईती राज वलडारां अडे SIRDs, PRIs अडे रवाईती सथानक संसथावां (TLBs), संयुक्त रासटर दीआं ऐसंसीआं, अकादमीक संसथावां, डेमेन माहिरां अडे देसु डर दे हेर हिसेदां के नाभजद चुटे हेडे पृतीनिपां (ERs) दी डारगीदारी साभल सी, जे कि संसुंके सरकार अडे संसुंके सभान दी पुरुच है।

15. मंत्रालय ने राजां/केंदर सासित पुदेसां नुं रासटरी पंचाईती राज दिवस के मके 'ਤੇ 24 अप्रैल, 2022 नुं ईक विसेश गुाम सडा का आयेजन करन दी बेनती कीती जस वींच 1 तें 3 विसां दी संतुपता लई 'संकलय' लीआ जाटा है।

16. 30-31 मई 2022 नुं NIRD अडे PR वीखे SDGs के डेडर वींच 11 राजां के नाल LSDGs पृती रेडमेप अडे कारवायी दी येजना त्रिआर करन 'ਤੇ वलचारां के अंत-सांकेकरन 'ਤੇ ईक वरकसाप का आयेजन कीता गीआ सी।

17. सारे राजां/केंदर सासित पुदेसां के नाल 4-6 जुलाई 2022 नुं पंचाईतां दुआरा SDGs 'ਤੇ राज येजना अडे रेडमेप दी त्रिआरी 'ਤੇ 3 दिनं रासटरी राईट साप का आयेजन कीता गीआ सी।

18. बीम 6 'ਤੇ डेक्स बीमेटिक पुरुच दुआरा LSDGs 'ਤੇ 2 दिनं रासटरी वरकसाप: सदै-निरडर बुनआदी द्वांचे वाला पंड डंडीगरु, पंजाब वीखे बीम 4 अडे 5 'ਤੇ आयेजित कीता गीआ है : पुने, पंजाब वीखे अडे बीम 1 'ਤੇ डरपुल लई पाटी अडे साड-सुधरा पंड: केरल के ऐरनलुलम वीखे गरीबी मुकड अडे उन्नत आजीविका पंड का आयेजन कीता गीआ है।

19. पंचाईती राज मंत्रालय ने राजां नुं SIRDs/ETCs/PRTCs/SPRCs/DPRCs/BPRCs आदि वींच हरेक डेकलटी मैडर नुं 5 GP नरधारत करन दी सलाह दीती है तां जे GDPs दुआरा संकलय वनें लडे गडे विसां दी पूपती लई पंचाईतां नुं रेंड हेल्ड / सलाहकार सहाईता पूदान कीती जा सके।

20. येजना पूकरिआ वींच बीमेटिक पुरुच के ऐकीकरन के लेंस दुआरा GDP राईडलाईन नुं सेपिआ गीआ है।

21. LSDGs के बीमां के अनसार गतीवपीआं नुं उजागर करन लई ईगुमराज पेरटल दीआं विसेशतावां नुं सेपिआ गीआ है।

22. GDP की त्रिआरी वींच बीमां के ऐकीकरन 'ਤੇ पान केंदु करदे हेडे लेक येजना मुहंम सुरु कीती गीआ।

अंगले कदम :-

1. बीमेटिक पुरुच दुआरा LSDGs 'ਤੇ रासटरी वरकसाप देस के वंख-वंख हिसां वींच आयेजित कीती जावेगी।
2. LSDGs 'ਤੇ राज कारज येजना अडे रेडमेप नुं रासटरी वरकसाप वींच वलसत अडे लांच कीता जावेगा।

ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਰਾਹੀਂ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ (LSDGs) ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ 'ਤੇ 2 ਦਿਨਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ

ਥੀਮ 6:- ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਾਲਾ ਪਿੰਡ 22 ਅਤੇ 23 ਅਗਸਤ, 2022, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਪੰਜਾਬ

ਪਾਇਲੀ ਰਾਏ ਚੌਧਰੀ

ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ:-

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ PRIs ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ (LSDGs) ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਔਕਰਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਸਮੁੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਮਾਜ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ

Village with Self-Sufficient Infrastructure

ਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਥਿਰ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ (LSDGs) ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਹੈ। ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਥੀਮ ਹਨ।

- ਥੀਮ 1: ਗਰੀਬੀ ਮੁਕਤ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਉੱਨਤ ਆਜੀਵਿਕਾ
- ਥੀਮ 2: ਸਿਹਤਮੰਦ ਪਿੰਡ
- ਥੀਮ 3: ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਪਿੰਡ
- ਥੀਮ 4: ਪਾਣੀ ਭਰਪੂਰ ਪਿੰਡ
- ਥੀਮ 5: ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਪਿੰਡ
- ਥੀਮ 6: ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਾਲਾ ਪਿੰਡ
- ਥੀਮ 7: ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਪਿੰਡ
- ਥੀਮ 8: ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਾਲਾ ਪਿੰਡ
- ਥੀਮ 9: ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਪਿੰਡ

ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਰੀਬੀ, ਜਨ ਸਿਹਤ, ਪੋਸ਼ਣ, ਸਿੱਖਿਆ, ਲਿੰਗ, ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ, ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ, ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ SDGs ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ 9 ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ SDGs ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਤੇ, ਥੀਮ 6 'ਤੇ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਦੁਆਰਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ (LSDGs) ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ 'ਤੇ 2-ਰੋਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ: -ਪੰਜਾਬ ਵਿਖੇ 22 ਅਤੇ 23 ਅਗਸਤ 2022 ਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਾਲਾ ਪਿੰਡ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ 1300 ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ, ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ, ਸਟਰੀਟ ਲਾਈਟਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ, ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਸਾਂਝੇ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਸਥਾਨਕ ਮੰਡੀਆਂ, ਆਗਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ, ਪਸ਼ੂ ਧਨ ਸਹਾਇਤਾ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੁਆਰਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸਾਂ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਮਾਡਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦਾ ਉਦੇਸ਼:

ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮਿਸਾਲੀ ਰਣਨੀਤੀਆਂ, ਪਹੁੰਚ, ਇਕਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਮਾਡਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਸਰਵੋਤਮ ਅਭਿਆਸ; ਨਿਗਰਾਨੀ ਫਰੇਮਵਰਕ, ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਅਤੇ SDGs ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ (GPDP) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ।

ਸਲਾਹਕਾਰ, ਸੀਬੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੈਂਸ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਦੁਆਰਾ LSDGs ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਡਲਾਂ 'ਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ/ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਮੋਰੇਸ਼ਵਰ ਪਾਟਿਲ, ਮਾਨਯੋਗ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਮਾਨਯੋਗ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ, ਸਕੱਤਰ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸਕੱਤਰ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸੰਸਥਾਗਤ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਰਾਹੀਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਮਾਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ।

ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ, LSDGs ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ SDG ਗੀਤ; ਸਟੇਟ ਰੂਰਲ ਆਜੀਵਿਕਾ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ; ਪ੍ਰਾਈਮ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ; SDG ਬਰੋਸ਼ਰ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਕਿਤਾਬਚਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਅਪਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫੰਡਾਂ/ਸਕੀਮਾਂ ਨਾਲ ਕਨਵਰਜੈਂਟ ਮੈਪਿੰਗ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ; ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ; ਸਿੱਖਿਆ; ਸਾਂਝੇ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ; ਸੜਕਾਂ; ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ; ਸਥਾਨਕ ਬਾਜ਼ਾਰ; ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੇਂਦਰ; ਸਟਰੀਟ ਲਾਈਟਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੌਖ ਲਈ ਸਫਾਈ।

ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਲਘੂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਰਪੰਚ/ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਰ ਪੰਚਾਇਤ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

Sector	Gram Panchayat
Education	Sanghol
Health	Rurka Kalan, Jalandhar.
Water Supply & Sanitation	Sangrur.
ICDS / AWC	S.B.S Nagar

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਕਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਦੇ ਸਟਾਲ; ਕਾਟੇਜ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਉਦਯੋਗ ਸਵੈ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹ (SHG), ਪੰਜਾਬ ਦੇ SRLM ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। SHG ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਉੱਦਮੀ ਚੁਨਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਕੀਤੀ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਮਾਡਲਾਂ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। GP ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੁਆਰਾ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ SDGs ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮੀਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਰਵਾਇਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਰਾਤ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਨੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਮੀਰੀ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ; ਭੰਗੜਾ ਅਤੇ ਬੋਲੀਆਂ

ਅੱਗਲੇ ਕਦਮ :-

- ਬੀਮੇਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਦੁਆਰਾ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ LSDGs ਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਲੇਟਫਾਰਮ।
- ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੁਆਰਾ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ।
- ਰਿਪੋਜ਼ਟਰੀ / ਸਰਵੇਤਮ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਲੇਖ।
- LSDGs ਦੇ ਲੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ।
- ਇੱਕ ਫੋਰਮ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਜਾਂ ਸੰਗਮ।
- ਦਸਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਨਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ।

ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਏਜੰਡੇ 2030 ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਰੀਬੀ ਮੁਕਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ

ਗਤੀਵੀ ਮੁਕਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ: ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅੰਤਰ-ਸਿਖਲਾਈ ਪਲੇਟਫਾਰਮ

ਸੁਧਾਸਤੱਵਾ ਬਾਰਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਦੱਤਾ

‘ਥੀਮ - 1’ ‘ਤੇ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ: 14 - 16 ਨਵੰਬਰ 2022 ਦੌਰਾਨ CIAL-ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਕੋਚੀ, ਕੇਰਲਾ। ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ (LSGD), ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਲੋਕਲ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ (KILA), ਕੇਰਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਗਰੀਬੀ-ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰੀ ਆਜੀਵਿਕਾ ਗ੍ਰਾਮ

ਸ਼ਾਕ ਪੰਚਾਯਤ ਸਰਜ਼ ਵਿਕਾਸ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ:

□ ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।

□ ਸਮਰੱਥਾ-ਨਿਰਮਾਣ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਮਿਸਾਲੀ ਰਣਨੀਤੀਆਂ, ਪਹੁੰਚ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਨਵਰਜੈਂਟ ਐਕਸ਼ਨ, ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਮਾਡਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ; ਥੀਮ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ; ਨਿਗਰਾਨੀ ਫਰੇਮਵਰਕ, ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਅਤੇ GPDP ਵਿੱਚ SDGs ਦੇ ਥੀਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ।

□ ਥੀਮ 1 ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨਾ: ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗਰੀਬੀ-ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਵਧੀ ਹੋਈ ਆਜੀਵਿਕਾ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ।

□ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੈਂਸ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਦੁਆਰਾ LSDGs ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਡਲਾਂ 'ਤੇ PRI ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਪੀਅਰ ਲਰਨਿੰਗ ਲਈ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।

3-ਦਿਨ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਨਲ ਚਰਚਾਵਾਂ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਦਘਾਟਨੀ ਸੈਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਸੱਤ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਪੈਨਲਿਸਟ ਵਜੋਂ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਪੀ, ਕਾਰਜਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹ (SHGs) ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਡੋਮੇਨ ਮਾਹਰ, NGO, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ERs ਅਤੇ EWR ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

¹ ਸੀਨੀਅਰ ਸਲਾਹਕਾਰ (L.S.D.G.C.B. ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ)

² ਸਲਾਹਕਾਰ (L.S.D.G.C.B. ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ)

ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

- ਉਦਘਾਟਨੀ ਸੈਸ਼ਨ।
- ਹਾਸ਼ੀਏ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰਨਾ - ਸਮਾਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਗਰੀਬੀ।
- ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ SHGs ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ।
- ਰੇਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ - ਆਮਦਨੀ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।
- ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਲ।
- ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਤੋਂ ਗਰੀਬੀ-ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਉੱਨਤ ਆਜੀਵਿਕਾ GPs 'ਤੇ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ।
- ਅਗਲੇ ਕਦਮ

ਪਿਛਲੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦਿਆਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੱਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨ ਦੇ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਆਮ ਪਾਵਰਪੁਆਇੰਟ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਹਰੇਕ ਸਟੇਕਹੋਲਡਰ ਤੋਂ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਥੀਮ ਦੇ ਖਾਸ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ 2-3-ਮਿੰਟ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟੇਕਹੋਲਡਰਾਂ ਅਤੇ ਪੈਨਲਿਸਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਸੈਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਰ-ਸੰਭਿਆਚਾਰਕ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ PRI ਸਟੇਕਹੋਲਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਹੱਥ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ

ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ERs, EWR ਫੰਕਸ਼ਨਰੀਆਂ, ਅਤੇ PRI ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ SHG ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਫੀਲਡ/ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਵਿਜ਼ਿਟ ਲਈ 42 ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ GPs ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਉੱਨਤ ਆਜੀਵਿਕਾ ਥੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਰਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁਡੰਬਸ਼੍ਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦੇ ਤਹਿਤ SHG ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁੱਲ 50 ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸਟਾਲ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸਟਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਚੇ ਮਾਲ, ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦ, ਘਰੇਲੂ ਸਜਾਵਟ, ਮਸਾਲੇ, ਕੱਪੜੇ, ਗਹਿਣੇ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ, ਕਲਾਤਮਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਸਵੈ-ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਟੀਚੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ:

ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਖਰੀ ਮੀਲ ਤੱਕ LSDGs ਬੀਮੇਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ER, GP ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ SHG ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਸੈਕੰਡਰੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਡੋਮੇਨ ਮਾਹਿਰ, NGO, INGO, ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਤੀਸਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਮੀਡੀਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, PRIs ਦੁਆਰਾ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 'ਪੂਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ' ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰੀਖਣ: ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨਾ:

ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ GPs ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (TLBs) ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸਨੇ ਕੇਰਲ ਦੇ GPs ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਦੌਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਰੀਖਣ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

ਹਾਸ਼ੀਏ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰਨਾ:

- ਹਾਸ਼ੀਆਗ੍ਰਸਤ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਕਿਫਾਇਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ।
- ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਔਨਲਾਈਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ।
- ਭਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜਨਰੇਸ਼ਨ OSR।

ਮੁੱਢਲੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ:

- ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਲਈ ਉਪਚਾਰਕ ਦੇਖਭਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ।
- ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਲਈ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣੀ।
- ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਨਿਯਮਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਸਾਰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣੀ।

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣਾ:

- ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਉਤਪਾਦਨ ਰਾਹੀਂ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ।
- ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ।
- ਰੇਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਂਡੀਕ੍ਰਾਫਟ ਅਤੇ ਹੈਂਡਲੁਮ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਵਿੱਚ SHGs ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ।
- SHG ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ।

ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ:

- ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ, ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (NSAP) ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ।

- ਮਨਰੇਗਾ ਰਾਹੀਂ ਟਿਕਾਊ ਜੀਵਿਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ, ਬਾਹਰ-ਪ੍ਰਵਾਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ।
- ਆਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਜੀਪੀਡੀਪੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਏਕੀਕਰਣ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ।
- ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਗਰੀਬੀ ਨਿਵਾਰਨ ਯੋਜਨਾ (VPRP) ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ GPDP ਨਾਲ ਇਸਦਾ ਏਕੀਕਰਣ।
- ਆਈਆਈਟੀ ਅਤੇ ਨਾਬਾਰਡ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ PRI ਦਾ ਸਬੰਧ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਆਮਦਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ।
- ਟਿਕਾਊ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਲਈ ਮਰ ਰਹੇ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਸੇਧਣ ਲਈ NGOs ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਕਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ।

ਇੱਛਤ ਨਤੀਜੇ:

- ਥੀਮੈਟਿਕ GPDP ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ERs ਖਾਸ ਕਰਕੇ EWRs ਅਤੇ SHG ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ।
- ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਉੱਦਮੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਲ ਬਣਾਉਣਾ।
- ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕਨਵਰਜੈਂਟ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਮੂਲੀਅਤ ਰਾਹੀਂ OSR ਪੈਦਾ ਕਰਨ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਦਮੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ PRI-SHG ਕਨਵਰਜੈਂਸ।
- LSDG ਲੋਗੋ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਥੀਮੈਟਿਕ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਈ-ਗੁਮਸਵਰਾਜ ਅਤੇ ਆਡਿਟ ਐਨਲਾਈਨ ਨੇ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੋਲਡ ਅਵਾਰਡ ਜਿੱਤਿਆ

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਈ-ਪੰਚਾਇਤ ਮਿਸ਼ਨ ਮੋਡ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ (ਈ-ਗੁਮਸਵਰਾਜ ਅਤੇ ਆਡਿਟ ਐਨਲਾਈਨ) ਨੇ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ "ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰੀ-ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਫਾਰ ਡਿਜੀਟਲ ਟਰਾਂਸਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਤਮਤਾ" ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੋਲਡ ਅਵਾਰਡ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਟੀਮ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਮਿਸਾਲੀ ਕੰਮ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟੀਮ NIC-MoPR ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੈ।

ਇਹ ਵੱਕਾਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ 26 ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਵਿਖੇ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ 'ਤੇ 25ਵੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਆਲੋਕ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਗਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਈ-ਪੰਚਾਇਤ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਈ-ਪੰਚਾਇਤ ਮਿਸ਼ਨ ਮੋਡ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਡਾ: ਬਾਲਨ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਈਲਾ ਗਾਂਧੀ, ਗਾਂਧੀ ਵਿਕਾਸ ਟਰੱਸਟ, ਡਰਬਨ, ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਨੇ ਡਾ. ਪੀ.ਪੀ. ਬਾਲਨ ਨੂੰ ਡਰਬਨ, ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਫੀਨਿਕਸ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਲਾ ਲਈ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ (2020) ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਡਾ.ਪੀ.ਪੀ. ਬਾਲਨ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਲਾ ਲਈ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ (2020) ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਗਾਂਧੀ ਵਿਕਾਸ ਟਰੱਸਟ, ਡਰਬਨ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ, ਈਲਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ 2 ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਡਰਬਨ, ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਫੀਨਿਕਸ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਪੀ.ਪੀ. ਬਾਲਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੁਸ਼ੀਸਾ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਮਾਨਵਤਾ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੰਮ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹਾਜ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸਾਰੂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ, ਦਲਾਈ ਲਾਮਾ, ਕੋਨੋਬ ਕੋਡਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪੁਰਾਵ ਹੇਠ ਚੁਣਿਆ ਕਿ ਅਸਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਲਈ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਲਿਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਡਾ. ਬਾਲਨ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ। ਡਾ. ਬਾਲਨ ਨੇ 11 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਿਲਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਛਪਾਰਪਦਾਫੂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (1995-2000) ਵਜੋਂ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਿਆਦ ਵੀ ਨਿਭਾਈ। ਪੰਚਾਇਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ - ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਹਾਈਡਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ, ਕੁੱਲ ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾ, ਜਲ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਮੁਕਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਨਤਕ ਪੁਲ, ਜਨਤਕ ਬੱਸ ਟਰਮੀਨਲ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਹਨ।

(A) ਜਨਤਕ ਪੁਲ:-

ਜਨਤਕ ਪੁਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਨਦੀ ਵਗਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਕਿਸਤੀ ਸੇਵਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਅੱਖਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਡੰਡੀ ਸੀ। ਨਦੀ 150 ਮੀਟਰ ਚੌੜੀ ਅਤੇ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮੀਟਰ ਡੂੰਘਾਈ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਦਬਾਅ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ

राज सरकार नुं इस मसले दे गॉल लਈ कंकरीट पुल बटाउट दी मंग कौड़ी गਈ। खरच पंज करेड तें वेंप हेट कारन पंचाइटिं एंस पामे कुड नही कर सकीं। विंती मँदियां कारन राज सरकार ने वी कौड़ी डंड अलाट नही कौडा। गूम सभा विंच एंस मुँदे 'ते चरचा कौडी गਈ जिंघे मीटिंग विंच हासर बसुरगां ने सभानक उकनीक दी वरतें करके लंकड दा पुल बटाउट दा विचार पेश कौडा। लाडपाउती कमेटीयां दा गठन कौडा गिया अउ केम 1 नवंबर, 1996 नुं सुरु होइया, जिस दिन केरला राज बटाइया गिया सी। गडीविपीयां ईक मुहिम मेड विंच सुरु होइया। लेकां ने दूर-दूर तें नारीअल दे रूँकां दे टंड इकॅठे कौडे जे पुल दे बीमां दा केम करदे सन। सभानक उकनीक दी वरतें करके नारीअल दे उटे नुं नदी दे हेठां फसाइया गिया सी। एंस तें घाअद फुटपाथ बटाइया गिया। एंस पुल दी उसागी लਈ सैकडे वलंटीअरां ने हथ जेड के सवै-ईंढा नाल ईक पसा वी नहीं खरचिया, पंचाइटिं वलंटे दिन-रात मिगनत कौडी गਈ अउ 15 नवंबर 1996 नुं पिंड वसीयां लਈ त्रिउहार दे माहोल विंच पुल नुं खेले दिंता गिया। एिग पुल बिंच दा कॅटर बटाइया। एिसनुं केरला विंच IX जेसना लਈ लेकां दी मुहिम दे उउपाद वजें उजागर कौडा गिया सी। एिग लेकां दी भागीदारी दा सड तें वपीया उदाहरट बट गिया। दूर-दूर तें लेक एंस पुल दी उकनालेजी अउे भाईचारक समुलीअड नुं जाटन लਈ आउिं दे सन। विदेसां तें आये मैलानी वी एंस नुं देख के बहुरत पुराविड हेदे । अमरीका तें 'जॅड' मेगसिन ने 'पावर टू द मलियाली पीपल' सिरलेख हेठ पुल दी कवर सटेगी पुरासित कौडी गी।

लेकां दा पुल कुड मउतवपुरन संदेस दिंदा है:

- जेकर लेकां दी भागीदारी हेवे तां खरच नुं काडी हॅद तॅक खॅट कौडा जा सकदा है।
- पुल बिनां लागत दी गडीविपी दा सड तें वपीया उदाहरट है।
- केम नुं पुरा करन विंच संपुरनता।
- सरोतां दी वेंप तें वेंप वरतें।
- लेकां दी मलकीअत।
- सभानक उकनालेजी अउे गिआन दी वरतें।
- गूम सभा दी मंग ईक महीने दे षेडूे समें विंच ही पुरी हे गਈ।

(B) मुकॅदमे मुकत पंचाइटिं :-

पंचाइटिं केल निआईक सकुतीयां ना हेट दे बवजुद उगडे दे निपटारे लਈ ईक कमेटी बटाई गਈ जिस विंच हाई केरट विंच वी लंबित पडे कौड़ी केसां नुं वापस लिया के सुला-सुदाई रागीं निपटाइया गिया। पंचाइटिं ने वातावरन सुखीया 'ते पिआन कॅदरित कौडा अउे चॅपरापावेदु पहिली पंचाइटिं बट गਈ जिस ने घाईछ विडिनता रजिसटर त्रिआर कौडा है।

(C) माईकरे हाईडल पेजेकट :-

पंचाइटिं ने माईके हाईडल पेजेकट लगा के बिजली पेदा कौडी अउे 25 षरां नुं बिजली मुहोईया करवाई। एिग मँजुदा कानून दे विरुध सी। पर जिस तरां पंचाइटिं ने एिग कौडा है, सरकार दा डरज बटादा है कि एिग एंस नुं मनजुरी देवे किउिक एिग लेक पेजेकट है। सरकार ने घाअद विंच पंचाइटिं दे हॅक विंच अॅकट विंच सैप करके एिनां नुं सरतां नाल बिजली पेदा करन दी इजाजत दिंती। एिग षटना दरसाउिंदा है कि पंचाइटिं, सभानक सरकारां हेट दे नाउे, एिग किसे वी विकास कारज 'ते आपटा हॅथ रॅख सकदीयां हन जे एिग करना चाहुंईयां हन। केरल सरकार ने 1997 विंच पंचाइटिं नुं वेंप-वेंप खेतरां विंच पूपतीयां लਈ मानता वजें सदराज टराडी नाल सनमानित कौडा।

डा. बालन ने केरल ईसटीचिउिट आड लेकल अॅडमिनिसट्रेसन (2002-2007 अउे 2011-2017) दे ड्राइरेक्टर वजें वी सेदावां निडाईयां । एिस समें दॅरान गूम सभा मँबरां तें ले के सँसद मँबरां अउे विपाईकां दे पॅपर तॅक वॅडे पॅपर 'ते सिखलाई पुरागाम आपेसित कौडे गडे। पंचाइटिं राज नुं ले के सिआसी पारटीयां दे आगुयां नुं दिंती गਈ सिखलाई वरनटपेग है। वेंप-वेंप सिआसी पारटीयां दे आगु मेवे नाल मेदा जेड के षेठ के सभानक विकास घारे चरचा करदे हन। सँदस सपॅसट है: पंचाइटिं राज दे समँचे खेतर विंच किसे नुं वी बाहर नहीं रॅखिया जा सकदा। KILA ने विक्ॅदरीकरन 'ते रासटरी अउे अंतररासटरी केरस वी सुरु कौडे जिंघे दॅखटीं अउे पुराबी ऐसीया अउे अडरीकी देसां दे चुटे हेदे नुमाईईयां अउे अघिकारीयां ने भाग लिया।

जिंवे कि मीडीया नुं विक्ॅदरीकरन दे पॅथ विंच ईक सरगारम समरथन देटा है, एिग वी सँवेदनशील सन। राजां दे हाईर सैकंडरी सकूल दे विदिआरबीयां नुं पंचाइटिं राज 'ते जाटकारी दिंती गਈ किउिक एिग पंचाइटिं चेतां लਈ वेटिंग दी उमर 'ते हन। 2 महीनयां दे षेडूे समें विंच लगडरा 34,00,000 गूम सभा मँबरां नुं सँवेदनशील बटाइया गिया। चुटे हेदे नुमाईईयां नुं मासटर ट्रेनर बटाउट लਈ सरटीफिकेट केरस पुरागामां दा आपेसन करना एिग हेर पहिल है। समरॅथा निरमाट विंच किसे नुं वी पिंढे नहीं ढॅडिया गिया सी। डा. बालन ने नेपाल अउे मीलंका सरकार दे सलाहकार वजें वी केम कौडा। मीलंका दे पुराबी पूंउ पुदसीया सभावां ने भारत विंच पंचाइटिं दआरा त्रिआर कौडी जेसना दे उंस माडल विंच GDPD त्रिआर कौडा है। एिपरेकड सारे पहिलयां 'ते विचार करदे हेदे, पुरसकार निरटाईक कमेटी एंस गॉल 'ते सहिमती बट गਈ कि 2020 साल दा राणी सांती पुरसकार सभानक पॅपर 'ते केम करन वाले विअकती नुं दिंता जाटा चाहोदा है। एिनां ने ईक खेज कमेटी दा गठन कौडा अउे कमेटी ने आपटी 6 महीनयां दी जांच अउे मुलांकट तें घाअद सरसमंमती नाल विअकती नुं लॅडु लिया, जे कि डा पी पी बालन मँजुदा पंचाइटिं राज मंडराले, नवीं दिंली विंच मीनीअर सलाहकार वजें केम कर रहे हन। मी सुनील कुमार, सकॅतर, पंचाइटिं राज मंडराला, डा. बालन नुं दिंते गडे पुरसकार दे सुआगत विंच किहा कि एिग पुरसकार वेदल ईक विअकती लਈ गी नहीं सगें पंचाइटिं राज मंडराले लਈ वी ईक पुरसकार है।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨ :

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 21 ਅਕਤੂਬਰ 2022 ਨੂੰ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਲਾ ਲਈ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਵਾਰਡ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਡਾ.ਪੀ.ਪੀ. ਬਾਲਨ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਸਕੱਤਰ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਤੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਡਾ. ਬਾਲਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ।

राज्य मंत्रि, पंचायती राज सूी पाटिल ने पूेनैकट संचालित बलाक पंचायित विकास ढेजना अते जिल्ला पंचायित विकास ढेजना 'ते रासटरी वरकसाप दा उदखान कीता

पंचायती राज मंत्राले, ढारत सरकार ने नवीं दिंली विंच 5-6 जनवरी, 2023 दूरान पूेनैकट संचालित बलाक पंचायित विकास ढेजना (बीपीडीपी) अते जिल्ला पंचायित विकास ढेजना (डीपीडीपी) 'ते दे-रेचा रासटरी वरकसाप दा आढेजना कीता।

वरकसाप दा उदखान पंचायती राज राज्य मंत्रि सूी कपिल मेरेसवर पाटिल, पंचायती राज मंत्राले दे सक्तर सूी सुनील कुमार, साबका सक्तर, पंचायित राज मंत्राला, डा. बाला पूसाद, साबका विसेश सक्तर, पंचायित राज मंत्राला अते सूी आलेक पूम नाराग, संयुक्त सक्तर, पंचायित राज मंत्राला दी मंजुदगी विंच कीता गिआ। दे रेचा वरकसाप विंच देस ढर ते जिल्ला पंचायितां अते बलाक पंचायितां दे चुटे हेदे नुमांदिआं अते कारजकरतावां अते वंख-वंख मंत्रालिआं/विभारां अते वंख-वंख संसबावां/संसबावां जिवे कि नाषारड, इरमा, युनीसेफ आदि दे नुमांदिआं समेत 650 ते वंख डेलीगेटां ने ढाग लिआ।

सूी कपिल मेरेसवर पाटिल ने दे रेचा रासटरी वरकसाप नुं संघेपित करदे हेदे ढागीदारां नुं सुंढकामनावां दिंतीआं अते किहा कि रासटरी वरकसाप दा आढेजना चुकवे सभे 'ते कीता जा रिहा हे - नवे साल दी सवेर - पंडू खेतरां दे सरबपंखी विकास लई ढेजना पूकिरिआ सुरु करे।

सबका साब-सबका विकास, सबका विसवास-सबका पूआस दी ढावना विंच सारिआं नुं नाल ले के चेलटा हे। जिल्ला, बलाक अते ग्रांम पंचायित पंढर 'ते कम करके रासटर निरमाट अते विकास विंच ढेगदान पाउटा साढा समुहिक संकलप हेटा चाहीदा हे।

सूी कपिल मेरेसवर पाटिल ने पंचायती राज संसबावां दे भाषिम नाल पंडू खेतरां विंच टिकाऊ विकास टीचिआं नुं सधानीकरण अते साकार करन लई सारे हिंसेदारां दुआरा ठेस ढतन करन दा सेंदा दिंता। तिंन-पंढरी पंचायितां नुं सारीआं सुनिआदी सहलतां पेदा करके अते सहिरी-पंडू पाडे नुं पूरा करन लई सहिरां विंच उपलबध सारीआं सहलतां/मके पूदान करके पिंडां अते पंडू खेतरां दे विकास नुं सभ ते वंघ तरजीग देटी चाहीदी हे।

पंचायती राज मंत्राला दे सक्तर सूी सुनील कुमार दी पूधानगी हेठ पूेनैकट-संचालित BPDP अते DPDP बारे तकनीकी सैसन दी पूधानगी कीती गीदी। उनुं किहा कि केदर सरकार वल्ले पंचायती राज संसबावां नुं मूहंटीआ करवादे जा रगे साधनां विंच लगतातार सुधार हे रिहा हे अते पंदरवे विंच कमिसन दीआं सिढारसां अनुसार पंडू सधानक संसबावां लई दिंतीआं जांदीआं ग्रांटां विंच बलाक अते जिल्ला पंचायितां नुं सामिल कीता गिआ हे। पंचायित राज मंत्राले दे संयुक्त सक्तर सूी आलेक पूम नाराग दुआरा BPDP अते DPDP दे विसलेसट बारे पेसवारी दिंती गीदी।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ ਲਖਨਊ ਵਿੱਚ 'ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਸਕਰਤੀਕਰਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ' 'ਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਰਟ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। - ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਰੀਰਾਜ ਸਿੰਘ

ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਯਾਨੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ 'ਤੇ 'ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਰਕਾਰ, ਅਧਿਕਤਮ ਸ਼ਾਸਨ' ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇ ਲਖਨਊ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 15-16 ਸਤੰਬਰ 2022 ਨੂੰ 'ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਸਕਰਤੀਕਰਨ; ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਦੋ-ਦਿਨੀ ਸਮਾਰਟ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੇਂਦਰੀ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਰੀਰਾਜ ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਉੱਤਰ-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਯੋਗੀ ਆਦਿਤਿਆਨਾਥ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਮੋਰੇਸ਼ਵਰ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਆਪਣੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਰੀਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (PRIs) ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਸਮਾਰਟ ਵਿਲੇਜ' ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੁਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੀ ਕ੍ਰਮਿਕਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼੍ਰੀ ਯੋਗੀ ਆਦਿਤਿਆਨਾਥ ਨੇ 5 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਬਣਨ ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ PRIs ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਆਦਿਤਿਆਨਾਥ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮਾਰਟ ਵਿਲੇਜ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਨਾਗਰਿਕ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਸਪੀਡ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਮੋਰੇਸ਼ਵਰ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਆਈਸੀਟੀ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਜੀਆਈਐਸ ਅਤੇ ਰਿਮੋਟ ਸੈਂਸਿੰਗ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਚਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਭਲਾਈ ਦੀ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਮੰਗ-ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਰਗੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਵਪਦੀ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਦਾ ਸਥਾਨੀਕਰਨ (LSDG), ਈ-ਲਗਨਿੰਗ ਮਾਡਿਊਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। (ਫੋਟੋਆਂ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ)

Ministry of Panchayati Raj
Government of India

सशक्त पंचायत सतत विकास

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਛਾਪਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ: ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਸਕੱਤਰ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ,
ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਟਾਵਰ 2, ਗੋਆ ਫਲੋਰ,

ਜੀਵਨ ਭਾਰਤੀ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 110001 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ